

Regeringens proposition

1981/82: 139

om ändrade bidragsregler inom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen, m. m.;

beslutad den 24 februari 1982.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

INGEMAR ELIASSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den statsbidragsberättigande dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen höjs till 230 kr. och att de erkända arbetslöshetskassorna medges rätt att därutöver utge ersättning som inte berättigar till statsbidrag.

Vidare föreslås förenklingar i fråga om reglerna för statsbidrag till arbetslöshetskassorna och ändringar i bidragsnivån. Det s. k. progressivbidragets fasta del och förvaltningsbidraget slopas. I stället införs ett nytt progressivbidrag med bara en rörlig del. Detta bidrag skall kunna utgå vid en lägre arbetslöshet än vad som gäller f. n. och det skall variera från 0% i kassor utan arbetslöshet till som mest 91,3 % av bidragsunderlaget i kassor med 22 eller fler ersättningsdagar per medlem och år. Grundbidraget höjs till 80 kr.

Avstängningsreglerna och avstängningstiderna föreslås ändrade för att stimulera de arbetslösa att snabbare ta kontakt med arbetsförmedlingen vid inträffad arbetslöshet och för att betona den arbets sökandes ansvar för sin sysselsättningssituation. Den som avvisar eller avbryter yrkesinriktad rehabilitering skall kunna avstängas från rätt till ersättning på samma sätt som den som avvisar eller avbryter arbetsmarknadsutbildning.

Förslagen innebär besparingar för staten på totalt 520 milj. kr., varav 234 milj. kr. på statsbudgeten. Besparingarna ingår i regeringens tidigare presenterade sparprogram för budgetåret 1982/83.

Det kontanta arbetsmarknadsstödet föreslås höjt till 80 kr. per dag för den som har fyllt 20 år.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1982.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring

Häri genom föreskrivs att 7, 8, 11, 12, 17, 18, 20, 21, 30, 31 och 56 §§ lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

Med tid under vilken *försäkrad* enligt 6 § skall ha utfört förvärvsarbete jämställas tid då *han*

Med tid under vilken *en försäkrad* enligt 6 § skall ha utfört förvärvsarbete jämställs tid då *den försäkrade*

1. genomgått arbetsmarknadsutbildning för vilken statligt utbildningsbidrag utgått, fullgjort värnplikt eller åtnjutit föräldrapenning enligt 3 kap. 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring, i samtliga fall dock tillsammans högst två månader,

1. genomgått arbetsmarknadsutbildning *eller yrkesinriktad rehabilitering* för vilken statligt utbildningsbidrag utgått, fullgjort värnplikt eller åtnjutit föräldrapenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, i samtliga fall dock tillsammans högst två månader,

2. haft semester, eller

3. eljest varit ledig av annan anledning än sjukdom, värnplikts-tjänstgöring eller barns födelse med helt eller delvis bibehållen lön.

8 §

Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § inräknas icke tid då försäkrad varit hindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom, värnpliktstjänstgöring, vuxenutbildning, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vård av eget barn eller adoptivbarn som ej fyllt två år, i den mån sådan tid ej enligt 7 § jämställs med tid under vilken förvärvsarbete utförts.

Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § inräknas icke tid då försäkrad varit hindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom, värnpliktstjänstgöring, vuxenutbildning, *yrkesinriktad rehabilitering*, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vård av eget barn eller adoptivbarn som ej fyllt två år, i den mån sådan tid ej enligt 7 § jämställs med tid under vilken förvärvsarbete utförts.

11 §

Ersättning utgår i form av ett för dag beräknat belopp (dagpenning).

Under en kalendervecka får summan av antalet ersatta och arbetade dagar samt *karensdagar* uppgå till högst fem.

Under en kalendervecka får summan av antalet ersatta och arbetade dagar samt *karens- och avstängningsdagar* uppgå till högst fem.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Dagpenning får ej utges för söndag. För helgdag som ej infaller på söndag samt för påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton får dagpenning utges endast om dagpenning utgår för minst två ytterligare dagar under samma kalendervecka och en arbetslös dag infaller omedelbart före eller efter helgen.

Dagpenning får ej utges för dag då försäkrad uppstår föräldrapenning enligt 3 kap. 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

Dagpenning får ej utges för tid under vilken försäkrad uppstår föräldrapenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

17 §¹

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, 200 och 210 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Dagpenning, som berättigar till statsbidrag, utges med lägst 90 och högst 230 kronor om inte annat följer av denna lag. En erkänd arbetslöshetskassa kan härutöver, med arbetsmarknadsstyrelsens medgivande, på egen bekostnad utge dagpenning till den försäkrade. Arbetslöshetskassan beslutar om dagpenningens storlek.

18 §

Övergår försäkrad till klass med högre dagpenning, får, om arbetsmarknadsstyrelsen ej föreskriver annat, den högre dagpenningen ej utges till honom, förrän han efter övergången uppfyllt en månad av arbetsvillkoret.

Övergår försäkrad till högre dagpenning med annan medlemsavgift, får, om arbetsmarknadsstyrelsen ej föreskriver annat, den högre dagpenningen ej utges till den försäkrade, förrän den försäkrade efter övergången uppfyllt en månad av arbetsvillkoret.

20 §²

Dagpenning får ej utgå med högre belopp i förhållande till den försäkrades dagsförtjänst än som framgår av en av regeringen fastställd överförsäkringstabell.

Med dagsförtjänst avses en femtedel av den veckoinkomst eller, i fråga om försäkrad med månadslön, en tjugotvåendel av den månadsinkomst, som den försäkrade före arbetslöshetens inträde vanligen åtnjöt under arbetstid som var normal för honom. Föreligger särskilda omständigheter, får arbets-

Dagpenning får ej utgå med högre belopp i förhållande till den försäkrades dagsförtjänst än som framgår av en av arbetsmarknadsstyrelsen fastställd överförsäkringstabell.

Med dagsförtjänst avses en femtedel av den veckoinkomst eller, i fråga om försäkrad med månadslön, en tjugotvåendel av den månadsinkomst, som den försäkrade före arbetslöshetens inträde vanligen åtnjöt under arbetstid som var normal för den försäkrade. Föreligger särskilda omständigheter, får

¹ Senaste lydelse 1981: 152

² Senaste lydelse 1974: 783.

Nuvarande lydelse

marknadsstyrelsen medge att större andel av medlems inkomst än som sagts nu skall utgöra *hans* dagsförtjänst.

Saknas underlag för beräkning av dagsförtjänsten enligt andra stycket, skall som medlemmens dagsförtjänst räknas den i orten vanliga arbetsförtjänsten per arbetsdag för arbetstagare inom samma yrke och med samma arbetsförmåga som medlemmen.

Åtnjuter medlem med anledning av arbetslöshet fortlöpande ersättning från annan än erkänd arbetslöshetskassa, får dagpenning utges högst med belopp som motsvarar skillnaden mellan det högsta belopp som får utgå enligt första-tredje styckena och ersättningen.

Föreslagen lydelse

arbetsmarknadsstyrelsen medge att större andel av medlems inkomst än som nu sagts skall utgöra *medlemmens* dagsförtjänst.

21 §³

Sedan försäkrad erhållit ålderspension skall *han*, när ansökan om ersättning därefter första gången görs under verksamhetsåret, inplaceras i avdragsklass enligt en av *regeringen* fastställd *pensionsavdragstabell*. Dagenning skall nedsättas med det mot avdragsklassen svarande avdragsbeloppet. Ersättning som understiger fyra kronor för dag utbetalas ej.

Sedan försäkrad erhållit ålderspension skall *han eller hon*, när ansökan om ersättning därefter första gången görs under verksamhetsåret, inplaceras i avdragsklass enligt en av *arbetsmarknadsstyrelsen* fastställd *pensionsavdragstabell*. Dagenning skall, *sedan den fastställts enligt bestämmelserna i 20 § första stycket*, nedsättas med det mot avdragsklassen svarande avdragsbeloppet. Ersättning som understiger fyra kronor för dag utbetalas ej.

Rätten till ersättning upphör, när den försäkrade börjar uppbära ålderspension med en tjänstetidsfaktor som uppgår till 0,8 eller mer och pensionen utgår på grund av förvärvsarbete. Vad som nu har sagts gäller dock inte tilläggspension i form av ålderspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

30 §

Är det sannolikt att arbete som avses i 29 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar, utgör avstängningstiden *sju respektive 14 dagar*. *I annat fall är avstängningstiden 28 dagar*.

Är det sannolikt att arbete som avses i 29 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar *eller mer än tio dagar*, utgör avstängningstiden *fem, tio respektive 30 ersättningsdagar*. *I avstängningstiden inräknas endast dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller dagpenning skulle ha utgått, om avstängningen*

³ Senaste lydelse 1980: 971.

Nuvarande lydelse

Är det uppenbart att försäkrad ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då han vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall han vara avstängd till dess han utfört förvärvsarbete under 20 dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 29 § inträffat eller från den senare dag arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer.

Föreslagen lydelse

inte hade skett, eller dagar under vilka den försäkrade har utfört förvärvsarbete. Den totala avstängningstiden får dock inte överstiga 14, 28 respektive 84 kalenderdagar.

Inträffar under avstängningstiden förhållande som avses i 29 §, beräknas ny avstängningstid i enlighet med bestämmelserna i första stycket, om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden.

Är det uppenbart att en försäkrad ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då den försäkrade vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall den försäkrade vara avstängd till dess han eller hon utfört förvärvsarbete under 30 dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 29 § inträffat.

31 §

Bestämmelserna i 29 § 1-3 om arbete får, om det är skäligt, tillämpas i fråga om arbetsmarknadsutbildning. Avstängningstiden är i sådana fall 28 dagar. Bestämmelsen i 30 § tredje stycket äger därvid motsvarande tillämpning.

Bestämmelserna i 29 § 1-3 om arbete får, om det är skäligt, tillämpas i fråga om arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering. Bestämmelserna i 30 § skall därvid gälla i tillämpliga delar.

56 §⁴

Erkänd arbetslöshetskassa skall såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande per medlem räknat minst summan av förvaltningskostnader per medlem under det sistförflutna räkenskapsåret och halva det genomsnittliga ersättningsbelopp kassan utgivit per ersättningsdag och medlem under det sistförflutna räkenskapsåret, efter avdrag för preliminär skatt, multiplicerat med det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per medlem under de fem senaste åren.

Erkänd arbetslöshetskassa skall såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande per medlem räknat minst summan av förvaltningskostnader per medlem under det sistförflutna räkenskapsåret och en tredjedel av det genomsnittliga ersättningsbelopp kassan utgivit per ersättningsdag och medlem under det sistförflutna räkenskapsåret, efter avdrag för preliminär skatt, multiplicerat med det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per medlem under de fem senaste åren.

⁴ Senaste lydelse 1976: 828.

Om särskilda skäl föreligger, får arbetsmarknadsstyrelsen föreskriva att såsom fond skall avsättas annat belopp än som följer av första stycket.

Intill dess kassan varit i verksamhet under fem år, skall arbetsmarknadsstyrelsen årligen bestämma fondens minimibelopp.

Utbetalning av ersättning får ej påbörjas, förrän arbetsmarknadsstyrelsen med hänsyn till kassans tillgångar samt kassans ekonomiska ställning i övrigt lämnat medgivande till det.

Överskott på verksamheten skall tillföras fonden.

Fonden får tas i anspråk endast i den mån kassans inkomster ej förslår till täckande av kassans löpande utgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982. Vid avstängning som grundar sig på en händelse som har inträffat före den 1 juli 1982 gäller 30 och 31 §§ i deras äldre lydelse.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom föreskrivs att 7, 8, 11, 12, 18, 27 och 28 §§ lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Med tid under vilken sökanden enligt 6 § skall ha utfört förvärvsarbete jämställs tid då *han*

1. i enskilt hem vårdat åldring eller handikappad i sådan utsträckning att *han* varit förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande

2. genomgått arbetsmarknadsutbildning för vilken statligt utbildningsbidrag utgått, fullgjort värnplikt eller åtnjutit föräldrapenning enligt 3 kap. 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring, i samtliga fall dock tillsammans högst två månader,

3. haft semester, eller

4. eljest varit ledig av annan anledning än sjukdom, värnplikts-tjänstgöring eller barns födelse med helt eller delvis bibehållen lön.

Föreslagen lydelse

7 §¹

Med tid under vilken sökanden enligt 6 § skall ha utfört förvärvsarbete jämställs tid då *sökanden*

1. i enskilt hem vårdat åldring eller handikappad i sådan utsträckning att *sökanden* varit förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande.

2. genomgått arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering för vilken statligt utbildningsbidrag utgått, fullgjort värnplikt eller åtnjutit föräldrapenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring, i samtliga fall dock tillsammans högst två månader,

¹ Senaste lydelse 1975: 1274.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

8 §

Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § inräknas icke tid då sökanden varit hindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom, värnpliktstjänstgöring, vuxenutbildning, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vård av eget barn eller adoptivbarn som ej fyllt två år, i den mån sådan tid ej enligt 7 § jämföras med tid under vilken förvärvsarbete utförts.

Vid bestämmande av ramtid enligt 6 § inräknas icke tid då sökanden varit hindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom, värnpliktstjänstgöring, vuxenutbildning, yrkesinriktad rehabilitering, nykterhetsvård på anstalt, frihetsberövande på kriminalvårdens område eller vård av eget barn eller adoptivbarn som ej fyllt två år, i den mån sådan tid ej enligt 7 § jämföras med tid under vilken förvärvsarbete utförts.

11 §

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår i form av ett för dag beräknat belopp. Under en kalendervecka får summan av antalet ersatta och arbetade dagar samt *karensdagar* uppgå till högst fem.

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår i form av ett för dag beräknat belopp. Under en kalendervecka får summan av antalet ersatta och arbetade dagar samt *karens- och avstängningsdagar* uppgå till högst fem.

12 §

Kontant arbetsmarknadsstöd får ej utges för söndag. För helgdag som ej infaller på söndag samt för påskafton, pingstafton, midsommarafton, julafton och nyårsafton får stöd utges endast om stöd utgår för minst två ytterligare dagar under samma kalendervecka och en arbetslös dag infaller omedelbart före eller efter helgen.

Stöd får ej utges för *dag* då stödtagaren uppbär föräldrapenning enligt 3 kap. 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

Stöd får ej utges för *tid* under vilken stödtagaren uppbär föräldrapenning enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring.

18 §²

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 75 kronor för dag.

Kontant arbetsmarknadsstöd utges med 80 kronor per dag. Till den som inte har fyllt 20 år utges dock stödet med 75 kronor per dag.

Till den som söker deltidsarbete eller i annat fall är arbetslös under del av vecka utgår arbetsmarknadsstöd med det antal ersättningsdagar per vecka som följer av en av regeringen fastställd omräkningstabell.

² Senaste lydelse 1979: 386.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §

Är det sannolikt att arbete som avses i 26 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar, utgör avstängningstiden *sju respektive 14 dagar. I annat fall är avstängningstiden 28 dagar.*

Är det uppenbart att stödtagaren ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då *han* vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall *han* vara avstängd till dess *han* utfört förvärvsarbete under 20 dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 26 § inträffat *eller från den senare dag arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer.*

28 §

Bestämmelserna i 26 § 1–3 om arbete får, om det är skäligt, tillämpas i fråga om arbetsmarknadsutbildning. *Avstängningstiden är i sådana fall 28 dagar. Bestämmelsen i 27 § tredje stycket äger därvid motsvarande tillämpning.*

Är det sannolikt att arbete som avses i 26 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar *eller mer än tio dagar*, utgör avstängningstiden *fem, tio respektive 30 ersättningsdagar. I avstängningstiden inräknas endast dagar för vilka karenstid skulle ha tillgodoräknats eller kontant arbetsmarknadsstöd skulle ha utgått, om avstängningen inte hade skett, eller dagar under vilka stödtagaren har utfört förvärvsarbete. Den totala avstängningstiden får dock inte överstiga 14, 28 respektive 84 kalenderdagar.*

Inträffar under avstängningstiden förhållande som avses i 26 §, beräknas ny avstängningstid i enlighet med bestämmelserna i första stycket, om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden.

Är det uppenbart att stödtagaren ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då *stödtagaren* vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall *stödtagaren* vara avstängd till dess *han eller hon* utfört förvärvsarbete under 30 dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 26 § inträffat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982. Vid avstängning som grundar sig på en händelse som har inträffat före den 1 juli 1982 gäller 27 och 28 §§ i deras äldre lydelse.

Utdrag
ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-02-24

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande och statsråden Ullsten, Wikström, Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder, Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Petri, Eliasson, Gustafsson, Elmstedt, Tillander, Ahrland och Molin

Föredragande: statsrådet Eliasson

Proposition om ändrade bidragsregler inom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen, m. m.

Inledning

I årets budgetproposition (prop. 1981/82: 100 bil. 15) anmälde jag att jag avsåg att föreslå regeringen att i särskild proposition förelägga riksdagen förslag i fråga om besparingar och systemförändringar beträffande arbetslöshetsersättningen. Vidare anmälde jag min avsikt att i detta sammanhang ta upp förslag om höjningar av arbetslöshetsersättningarna och utbildningsbidragen.

Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO) har i skrivelse den 22 juli 1981 begärt att sju nya dagpenningklasser (220-280 kr.) skall införas i arbetslöshetsförsäkringen fr. o. m. den 1 juli 1982. Som skäl för höjningen anför SO att ersättningarna har släpat efter löneutvecklingen jämfört med vad som var förhållandet när det nu gällande systemet för ersättning infördes i januari 1974.

Under hösten 1981 har inom arbetsmarknadsdepartementet upprättats en promemoria (DsA 1981: 17) Förslag till ändrat bidragssystem m. m. inom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. I promemorian föreslås i första hand en höjning av dagpenningen från 210 till 230 kr. och i andra hand en differentiering av dagpenningen i syfte att möjliggöra en större höjning för långtidsarbetslösa. Vidare behandlas möjligheterna att minska statens utgifter för försäkringen genom ändringar i statsbidragssystemet och förlängning av den avstängningstid som gäller vid självförvårdad arbetslöshet. I promemorian förutsätts också en höjning av det kontanta arbetsmarknadsstödet med 5 kr. per dag för arbetslösa som har fyllt 20 år. Promemorian bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Promemorian har remissbehandlats. Yttranden över promemorian har avgivits av riks försäkringsverket (RFV), statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO), Sveriges arbetsledareförbund (SALF) och SHIO-Familjeföretagen.

En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Föredraganden

Gällande ordning

Kontant stöd vid arbetslöshet utgår dels i form av dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa enligt lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring, dels som kontant arbetsmarknadsstöd (KAS) enligt lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd.

Ersättning får vid arbetslöshet utges till den som uppfyller vissa i lagstiftningen uppställda villkor. Ett sådant villkor är att sökanden skall ha förvärvat arbetat i viss omfattning (arbetsvillkoret). Med arbete får därvid i viss utsträckning jämföras bl. a. tid då sökanden har genomgått arbetsmarknadsutbildning.

Dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa utgår under högst 300 dagar eller, om man har fyllt 55 år, 450 dagar. Dagpenningens storlek är beroende dels av vilken eller vilka dagpenningklasser som tillämpas av kassan, dels av den försäkrades inkomst före arbetslösheten och dels också av eventuell pension. Dagpenningen får inte överstiga elva tolfte delar av den försäkrades normala inkomst före arbetslösheten. Den högsta dagpenningklassen är f. n. 210 kr. och den lägsta 80 kr. Av de försäkrade är ca 90 % placerade i den högsta dagpenningklassen. Dagpenningen höjdes senast den 1 april 1981.

Innan ersättning kan utgå måste en karenstid om vanligtvis fem dagar fullgöras. Dessa dagar behöver inte ligga i en följd utan kan vara utspridda över en sammanhängande tid av fem veckor. Karens behöver bara fullgöras en gång för varje ersättningsperiod. Om arbetslösheten upphör innan en ersättningsperiod har gått till ända, har den försäkrade vid eventuell ny arbetslöshet rätt till ersättning utan att fullgöra karens under återstående dagar av samma period. Har tolv månader (exklusive s. k. överhoppningsbar tid) förflutit sedan ersättning senast uppbars, får dock ersättning utgå endast om både arbets- och karensvillkoren har uppfyllts på nytt.

Den som är frivilligt eller självförvållat arbetslös kan bli avstängd från rätt till ersättning under viss tid. Sådant arbetslöshet föreligger om den försäkrade har lämnat sitt arbete frivilligt utan giltig anledning, skilts från

arbetet på grund av otillbörligt uppförande, avvisat erbjudet lämpligt arbete, eller utan att uttryckligen ha avvisat lämpligt arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att anställning inte kom till stånd.

Avstängningstiden är begränsad till sju, 14 eller 28 dagar beroende på den beräknade varaktigheten av arbetet i fråga. Om det är uppenbart att den försäkrade inte vill anta lämpligt arbete skall han vara avstängd till dess han har utfört förvärvsarbete under 20 dagar.

Avstängningsreglerna får, om det är skäligen, tillämpas även i fråga om arbetsmarknadsutbildning. Avstängningstiden är i sådant fall alltid 28 dagar.

Under avstängningstiden behöver de arbetslösa inte hålla kontakt med arbetsförmedlingen eller vara anträffbara för arbetserbjudanden. De kan under avstängningstiden avvisa lämpligt arbete utan att detta inverkar på ersättningsrätten. Endast om avvisandet sker under den sista kalenderveckan eller under de fem sista vardagarna – lördagen undantagen – i avstängningsperioden kan ny avstängning bli aktuell (AMSFS 1981: 10 och 12).

Arbetslöshetskassornas verksamhet finansieras genom statsbidrag, avkastning av kassornas fonder och medlemsavgifter. Statsbidragen betalas till 45 % över statsbudgeten och till 55 % genom arbetsgivaravgifter.

Bestämmelserna om statsbidrag finns i kungörelsen (1973: 732, ändrad senast 1981: 155) om grundbidrag, progressivbidrag och förvaltningsbidrag till erkända arbetslöshetskassor. Statsbidragen till arbetslöshetskassorna utgår i form av *grundbidrag*, *progressivbidrag* och *förvaltningsbidrag*. Grundbidraget utgår med ett fast belopp, f. n. 75 kr., för varje dagpenning som utges. Progressivbidraget och förvaltningsbidraget är på olika sätt relaterade till antalet ersättningsdagar per år och medlem, dvs. till omfattningen av arbetslösheten i en kassa, enligt särskilda tabeller i kungörelsen.

Progressivbidraget består av en fast del och en rörlig (progressiv) del. Den fasta delen infördes fr. o. m. år 1974 i samband med att dagpenningen blev skattepliktig. Den skulle i princip täcka den preliminärskatt som kassorna skulle betala in för resp. dagpenningklass. Den fasta delens belopp har därefter ändrats något, senast fr. o. m. den 1 april 1981, men inte i takt med genomförda skattesänkningar.

Den fasta delen av progressivbidraget utgår med ett visst belopp för varje dagpenningklass. Beloppen framgår av tabellen i Bilaga 1 till kungörelsen. Det lägsta beloppet utgör f. n. 2 kr. och det högsta 84 kr. I den lägsta dagpenningklassen, 80 kr., utgör således grundbidraget och progressivbidragets fasta del tillsammans 77 kr. eller 96,2 % av dagpenningen, medan motsvarande andel i dagpenningklassen 210 kr. är 159 kr. eller 75,7 %. Grundbidraget och progressivbidragets fasta del täcker alltså en mindre andel av dagpenningen i högre dagpenningklasser än i lägre.

Progressivbidragets rörliga del utgår med en procentuell andel av det som återstår av dagpenningen sedan denna har minskats med grundbidra-

get och progressivbidragets fasta del. Denna återstod kan med nuvarande dagpenningklasser variera från 3 till 51 kr. Den del härav som inte täcks av progressivbidragets rörliga del (procentandelen) måste betalas av kassan med medlemsavgifter eller på annat sätt. Hur stor procentandelen skall vara bestäms av det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per medlem och år inom varje dagpenningklass i en kassa, dvs. av arbetslöshetens omfattning. Ju fler dessa dagar är desto större blir procentandelen. Vid högst 1,5 ersättningsdagar utgör procentandelen 0% av underlaget. Vid 22,0 dagar och däröver utgör den 90%. För en genomsnittlig arbetslöshetskassa med inte fullt fyra ersättningsdagar per medlem och år blir procentandelen 55%.

Tabellen för progressivbidragets rörliga del i kungörelsens Bilaga 2 har konstruerats på så sätt att kassornas nettoutgifter, dvs. de totala utgifterna minus statsbidrag, bara i mindre utsträckning varierar med antalet ersättningsdagar per medlem och år. Endast i kassor med en lägre arbetslöshet än 1,5 ersättningsdagar per medlem och år finns det något nämnvärt samband mellan nettoutgifterna och antalet ersättningsdagar. För dessa kassor föreligger i princip ett linjärt samband mellan antalet ersättningsdagar (arbetslösheten) och behovet av medlemsavgifter, eftersom statsbidraget för dem inte till någon del är progressivt. För övriga kassor gäller att medlemmar i dagpenningklassen 210 kr. direkt eller via kassornas fonder måste bidra med ungefär 80–100 kr. per år för att finansiera dagpenningarna.

Om dagpenningen har reducerats genom överförsäkrings- eller pensionsavdrag minskas statsbidraget i motsvarande mån. Minskningen skall i första hand drabba progressivbidraget. År 1980 utgick 770 milj. kr. i progressivbidrag till arbetslöshetskassorna.

Förvaltningsbidraget utgår med en procentuell andel av ett grundbelopp om sex kr. per medlem och år enligt en stigande skala efter antalet ersättningsdagar per medlem och år. Bidraget kan utgå med lägst 3 och högst 18 kr. per medlem och år. Bidraget täcker i genomsnitt en fjärdedel av kassornas redovisade förvaltningskostnader. År 1980 utgick 22,8 milj. kr. i förvaltningsbidrag.

Arbetslöshetskassorna skall avsätta medel till fonder, som skall uppgå till belopp som motsvarar minst ett års förvaltningskostnader jämte ett halvt års ersättning efter avdrag för preliminär skatt. Ersättningen beräknas på ett genomsnittligt antal ersättningsdagar under de fem senaste åren. Fonderna skapar en reserv hos kassorna genom vilken medlemsavgifterna kan utjämnas mellan år med låg och hög arbetslöshet. Fonderna har också en viktig funktion som likviditetsreserv med hänsyn till att statsbidragen utbetalas i efterskott för varje verksamhetsår. Genom att det sker å konto utbetalningar av statsbidrag vid fem tillfällen under året kommer kassornas behov av likvida medel som mest att omfatta utgifterna för fyra månader.

Med nu gällande fonderingskrav är kassorna skyldiga att fondera unge-

får 700 milj. kr. F. n. uppgår fonderna till ungefär det dubbla. Fonderna ger kassorna betydande ränteinkomster. År 1980 uppgick dessa till sammanlagt ca 120 milj. kr.

De försäkrade betalar medlemsavgifter som är beräknade med hänsyn till arbetslöshetsrisken och dagpenningens storlek i de enskilda dagpenningklasserna och kassorna. Flertalet försäkrade betalar en avgift i storleksordningen 80 – 100 kr. per år. I medlemsavgifter betalades till kassorna år 1980 245 milj. kr.

Arbetslöshetskassornas utgifter år 1980 uppgick till 1 824 milj. kr. Av dessa gällde 1 730 milj. kr. ersättning till arbetslösa och resten förvaltningskostnader. Kassorna fick tillsammans 1 593 milj. kr. i statsbidrag. Statsbidragen täckte 92% av kassornas utgifter för dagpenningar och 87% av deras samlade utgifter för dagpenningar och förvaltningskostnader. Medlemsavgifterna, 245 milj. kr., och ränteinkomsterna, ca 120 milj. kr., motsvarade drygt 13 respektive 6% av utgifterna. Genom att kassornas sammanlagda inkomster översteg utgifterna kom fonderna att under året öka med ca 140 milj. kr.

Under perioden 1975 – 1980 har utgifterna för ersättningen till arbetslösa försäkrade ökat med drygt en miljard kr. År 1975 uppgick ersättningen till 653 milj. kr. och fem år senare var den 1 730 milj. kr. Högsta dagpenningsskatten har höjts vid fyra tillfällen, från 130 kr. år 1976 till nu gällande 210 kr. fr. o. m. den 1 april 1981. Statsbidragen har relativt sett ökat väsentligt mer än dagpenningarna. Samtidigt har den del av utgifterna för dagpenningarna som kassorna själva måste finansiera genom medlemsavgifter eller på annat sätt varit ungefär densamma år från år räknat i löpande priser, nämligen ca 140 milj. kr.

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår sedan den 1 juli 1979 med 75 kr. per ersättningsdag. Beloppet kan nedsättas om stödtagaren uppbär viss pension, sjukbidrag eller livränta. Stödet utgår under högst 150 dagar eller, om man har fyllt 55 år, 300 dagar. För den som har fyllt 60 år (i vissa fall 55 år) är ersättningsperioden inte begränsad. År 1980 utbetalades 321 milj. kr. i kontant arbetsmarknadsstöd. Detta stöd betalas i likhet med statsbidragen till arbetslöshetskassorna till 45% över statsbudgeten och till 55% genom arbetsgivaravgifter.

Överväganden och förslag

Dagpenningen

I departementspromemorian föreslås att högsta statsbidragsgrundande dagpenning bör höjas till 230 kr. fr. o. m. den 1 juli 1982 och att arbetslöshetskassorna skall få bygga på de statsbidragsberättigande dagpenningklasserna med en del som inte berättigar till statsbidrag. För denna påbyggnadsdel skulle i övrigt samma regler gälla som för den statsbidragsberättigande delen. Överförsäkringsbestämmelserna skulle således tillämpas

även i fråga om påbyggnadsdelen. Vidare diskuteras möjligheten att genomföra ytterligare höjning av dagpenningen för vissa arbetslösa utan att statens utgifter påverkas. Detta skulle kunna ske genom att dagpenningen differentieras på så sätt att den utgår med ett lägre belopp under en viss del av ersättningsperioden, lämpligen under de första 30 ersättningsdagarna. Därigenom skulle en större del av de totala resurserna för dagpenningen kunna användas för att stödja dem som är arbetslösa en relativt lång tid. En höjning av dagpenningen till 250 kr. för dem som har varit arbetslösa mer än 30 dagar skulle nämligen medföra ungefär samma kostnader som förslaget om höjning av dagpenningen till 230 kr.

Remissinstanserna är genomgående positiva till en höjning av dagpenningen. *SO*, *LO*, *TCO*, *SALF* och *SACO/SR* förordar en höjning av dagpenningen till 280 kr., *AMS* till i vart fall 250 kr. och *SAF* till 230 kr. Flertalet remissinstanser avstyrker förslagen om en differentiering av dagpenningen och om en påbyggnadsdel på dagpenningen som inte berättigar till statsbidrag.

Dagpenningen höjdes senast den 1 april 1981. Pris- och löneutvecklingen sedan dess motiverar enligt min mening en höjning av dagpenningen. Jag återkommer till frågan om dagpenningens storlek längre fram.

Remissinstansernas avstyrkande av förslaget till en differentiering av dagpenningen grundas huvudsakligen på följande skäl. En högre ersättning vid långtidsarbetslöshet kan inverka menligt på de arbetssökandes egna ansträngningar att snabbt komma ur arbetslösheten (*AMS*, *SAF* och *SACO/SR*). Kompensationsnivån är låg redan i början av arbetslösheten genom karensen (*AMS*, *TCO* och *SO*).

Jag kan i stort instämma i den kritik som remissinstanserna har riktat mot förslaget till en differentiering av dagpenningen. Visserligen anser jag att man inte bör bortse från att arbetslöshetsperioderna och därmed också ersättningsperioderna tenderar att bli allt längre med åtföljande ökade ekonomiska påfrestningar för dem som drabbas men som *AMS* påpekar i sitt remissyttrande måste de långa arbetslöshetsperioderna i första hand mötas med andra åtgärder än ökat kontant stöd – främst arbete och utbildning.

Dessutom blir kompensationsnivån redan i nuvarande system relativt sett lägre vid arbetslöshet som varar bara kort tid jämfört med långtidsarbetslöshet. Detta beror på att karensen, f. n. fem dagar för arbetstagare, skall fullgöras i början av arbetslöshetsperioden. Med nuvarande högsta dagpenning motsvarar karensdagarna 1 050 kr. före skatt. Redan genom karensen sänks kompensationsnivån från maximalt 91,7% till ca 76% under de 30 ersättningsdagar för vilka dagpenningen skulle sättas ned enligt förslaget till differentiering. Enligt min mening är det inte motiverat att på det föreslagna sättet ytterligare sänka kompensationsnivån.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört är jag f. n. inte beredd att förorda en differentiering av dagpenningen.

Förslaget om en påbyggnadsdel på dagpenningen som inte berättigar till statsbidrag har mött kritik från remissinstanserna främst för att det skulle minska benägenheten hos dem som uppbär en hög ersättning att anta arbeten med lön som understiger ersättningen och för att endast kassor med låg arbetslöshet och god ekonomisk ställning skulle kunna genomföra det.

Enligt min mening är kritiken i dessa delar överdriven. De ersättningar som skulle kunna bli aktuella genom förslaget torde knappast bli så höga att de i nämnvärd omfattning skulle begränsa antalet arbeten med skälig lön. Redan den nuvarande ordningen för finansieringen av kassornas verksamhet innebär att en kassas ekonomiska ställning och arbetslöshetens omfattning bland medlemmarna i kassan är direkt avgörande för vilken dagpenning kassan kan tillämpa inom ramen för vad som är tillåtet enligt lagen. Jag kan därför inte se något skäl för att inte tillåta de kassor som så önskar att utöver den statsbidragsberättigande dagpenningen även utge ersättning som till fullo betalas av kassan.

Jag tillstyrker därför departementspromemorians förslag i denna del. De regler som gäller i övrigt för fastställande av dagpenningen bör gälla även denna icke bidragsberättigande del av dagpenningen. Överförsäkringsavdrag och pensionsavdrag skall i förekommande fall göras. Vid prövningen av om lönen för ett erbjudet arbete är skälig i förhållande till dagpenningen bör man vid jämförelsen utgå från den statsbidragsberättigande dagpenning som den arbetslöse uppbär.

I departementspromemorian föreslås som ett alternativ till en differentiering av dagpenningen att dagpenningen höjs till 230 kr. Som jag nämnt i det föregående anser även jag att det är motiverat att nu genomföra en höjning. Mot bakgrund av pris- och löneutvecklingen sedan dagpenningen senast höjdes föreslår jag att dagpenningen höjs till högst 230 kr. Den lägsta dagpenningen bör fastställas till 90 kr.

Längre fram kommer jag att föreslå ändringar i statsbidragsreglerna som innebär bl. a. att statsbidragen inte längre kopplas till vilken dagpenningklass som tillämpas i en arbetslöshetskassa. Uppdelningen av dagpenningen i klasser kommer därigenom att sakna betydelse. Jag föreslår därför att dagpenningklasserna tas bort och att dagpenningen fortsättningsvis fastställs att utgå med ett högsta och ett lägsta belopp. Inom denna ram får sedan varje arbetslöshetskassa fastställa den dagpenning som kassan med hänsyn till sina ekonomiska förutsättningar vill tillämpa. Dagpenningen behöver då inte fastställas till ett jämnt tiotal kr.

Som jag inledningsvis har anfört föreslås i departementspromemorian att det kontanta arbetsmarknadsstödet höjs. Även jag anser att det nu är befogat med en viss höjning av stödet. Jag föreslår därför att detta stöd höjs till 80 kr. per dag för dem som har fyllt 20 år.

De föreslagna ändringarna i fråga om dagpenningen och det kontanta arbetsmarknadsstödet bör gälla fr. o. m. den 1 juli 1982.

Statsbidragen

Departementspromemorian innehåller förslag om ändringar i gällande regler för statsbidragen till arbetslöshetskassorna. Förvaltningsbidraget och progressivbidragets fasta del föreslås slopade. Dessa bidrag och progressivbidragets rörliga del ersätts med ett nytt progressivbidrag som består av bara en rörlig del.

Grundbidraget skall finnas kvar och bör liksom nu utgå med ett fast belopp som motsvarar vad som högst utges i kontant arbetsmarknadsstöd.

Det nya progressivbidraget skall utgå med en procentuell andel av den del av dagpenningen som berättigar till statsbidrag och som inte täcks av grundbidraget. Statsbidrag skall inte utgå för den del av dagpenningen som arbetslöshetskassorna föreslås få utge utöver den högsta dagpenningen enligt lagen.

Progressivbidragets procentandel skall bestämmas av antalet ersättningsdagar per medlem och år i en kassa, dvs. av arbetslöshetens omfattning i kassan. Bidraget skall kunna utgå vid en lägre arbetslöshet än vad som gäller för det nuvarande progressivbidragets rörliga del. Bidraget skall variera från 0% i kassor utan arbetslöshet till som mest 91,3% av underlaget i kassor med 22 eller fler ersättningsdagar per medlem och år.

I promemorian föreslås att tabellen för det nya progressivbidraget skall få följande utformning.

Antal ersättningsdagar per medlem	Progressivbidraget i procent av skillnaden mellan dagpenningen och grundbidrag
0	0,0
1,0	17,5
2	35,0
2,25	39,3
2,5	43,6
2,75	47,6
3	51,3
3,25	54,7
3,5	57,8
4	62,8
4,5	66,7
5	69,8
6	74,4
7	77,8
8	80,3
9	82,2
10	83,8
11	85,1
12	86,1
13	87,0
14	87,8
15	88,4
16	89,0
17	89,5
18	90,0
19	90,4
20	90,8
21	91,1
22, och däröver	91,3

Progressivbidraget skall vara detsamma i alla dagpenningklasser. Det skall således variera endast med arbetslöshetens omfattning. Kassor som tillämpar flera dagpenningklasser bör få beräkna progressivbidraget gemensamt för alla dagpenningklasser. Detta kan ge administrativa förenklingar.

I promemorian beräknas att förslagen om ändrade statsbidragsregler innebär att statens utgifter för arbetslöshetsförsäkringen minskar med inte fullt 400 milj. kr. och att arbetslöshetskassornas inkomster minskar med ca 125 kr. per medlem och år. Dessa minskade inkomster måste täckas av medlemsavgifter, ränteinkomster eller uttag från kassornas fonder.

Flertalet av remissinstanserna är kritiska till förslaget om ändrade statsbidragsregler. Några instanser är i och för sig positiva till förenklingar i bidragsreglerna men avstyrker de föreslagna ändringarna med hänsyn till de konsekvenser de skulle få för arbetslöshetskassornas ekonomi.

Den föreslagna konstruktionen av ett nytt förenklat bidragssystem har enligt min mening uppenbara fördelar. Dels blir statsbidragen betydligt lättare att beräkna, dels blir bidragsnivån mer direkt beroende av arbetslöshetens omfattning. Det blir också lättare att genomföra justeringar i bidragsnivån. Genom att systemet innehåller en progressiv del kommer det även i fortsättningen att ske en utjämning av kostnaderna för kassor med olika grad av arbetslöshet.

Vad gäller utformningen av tabellen för det nya progressivbidraget så anser jag att de föreslagna procenttalen är väl avvägda. De återställer till viss del den kostnadsfördelning som rådde mellan statsbidragen och kassornas egna medel år 1974 och som jag anser vara rimlig och lämplig. Denna fördelning bör enligt min mening gälla i fortsättningen. Medlemsavgifternas procentuella andel av den utbetalda ersättningen har minskat från 33% år 1974 till 14% år 1980. Samtidigt har den del av den utbetalda ersättningen som inte täcks av statsbidragen minskat från 20 till 8%. Genom den nu föreslagna nivån på statsbidragen kommer denna andel åter att bli knappt 20%.

Enligt den nu gällande tabellen för progressivbidragets rörliga del börjar sådant bidrag utgå vid 1,5 ersättningsdagar per medlem. Den föreslagna tabellen för det nya progressivbidraget skall enligt min mening tolkas så att detta bidrag skall utgå så fort det överhuvudtaget finns någon mätbar arbetslöshet i en kassa. Mellan de i tabellen angivna procenttalen skall det vid annat antal ersättningsdagar än som framgår av tabellen interpoleras linjärt mellan de angivna procenttalen. Det bör liksom nu ankomma på regeringen att meddela de närmare föreskrifterna om progressivbidragets storlek vid olika antal ersättningsdagar.

Jag förordar således att reglerna för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna ändras på så sätt att förvaltningsbidraget slopas och att progressivbidraget ersätts med ett nytt progressivbidrag som består av bara en rörlig del som kan variera från 0 till 91,3%. Grundbidraget skall

även i fortsättningen utgå med ett fast belopp som motsvarar vad som högst kan utgå som kontant arbetsmarknadsstöd.

Jag har tidigare föreslagit att det kontanta arbetsmarknadsstödet skall höjas till 80 kr. per dag för dem som har fyllt 20 år. I överensstämmelse med de principer för fastställande av grundbidraget till de erkända arbetslöshetskassorna som lades fast i samband med att den nuvarande försäkringen infördes (prop. 1973: 56 s. 225) bör detta bidrag generellt höjas till 80 kr. för varje utgiven dagpenning. I denna fråga ankommer det dock på regeringen att besluta och den kommer därför att anmälas i ett senare sammanhang.

Regler om avstängningstid vid självförvårdad arbetslöshet

1974 års utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring (ALF-utredningen) föreslog i sitt betänkande Allmän arbetslöshetsförsäkring (SOU 1978: 45) att avstängningstiderna vid självförvårdad arbetslöshet skulle fördubblas men att den arbetslöse skulle ges möjligheten att förkorta avstängningstiden till samma längd som nu gäller genom att vara anmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen. För varje dag som den arbetslöse var anmäld på förmedlingen skulle avstängningstiden minska med två dagar. Därigenom skulle den arbetslöse stimuleras att så snart som möjligt ta kontakt med förmedlingen vid inträdd arbetslöshet och att upprätthålla kontakten under avstängningstiden.

Vid remissbehandlingen av betänkandet framfördes från flera remissinstanser, bl. a. AMS, LO, TCO och SO, förslag om förenklingar i de av utredningen förordade reglerna. Avstängningstiden föreslogs fastställd i eljest ersättningsberättigade dagar i stället för kalenderdagar som gäller f. n. Därigenom skulle reglerna komma att bygga på samma princip som tillämpas vid beräkningen av karenstid. Detta skulle innebära bl. a. att den arbetslöse måste vara anmäld på arbetsförmedlingen för att avstängningstiden skall löpa. Med en eljest ersättningsberättigad dag borde jämföras dag då förvärvsarbete utförts.

I departementspromemorian föreslås att de av remissinstanserna föreslagna reglerna skall ersätta nuvarande regler om avstängningstid vid självförvårdad arbetslöshet. Vidare föreslås att avstängningstiden bör förlängas så att den i normalfallet uppgår till sex veckor, dvs. två veckor mer än f. n. Konstruktionen kräver att det sätts en gräns för hur länge en avstängning maximalt skall få verka. Med hänsyn till att avstängningstiden i normalfallet föreslås bli två veckor längre än f. n., samtidigt som den skall kunna fördubblas om den arbetslöse inte söker arbete, bör avstängningstiden i fortsättningen som mest kunna vara i 14, 28 eller 84 kalenderdagar beroende på hur länge arbetet i fråga var avsett att vara.

I promemorian föreslås vidare att den arbetslöse skall kunna avstängas

på nytt vid självförvållad arbetslöshet under pågående avstängningstid. Detta förslag ligger i linje med förslaget att den arbetslöse skall vara anmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen under avstängningstiden.

De remissinstanser som har yttrat sig över förslaget i denna del är positiva till att reglerna för beräkning av avstängningstiden ändras på det sätt som förordats i promemorian. Däremot så avstyrker de flesta förslaget om en förlängning av avstängningstiden.

Enligt min mening motverkar de nuvarande reglerna om avstängningstid vid självförvållad arbetslöshet det primära målet för arbetsmarknadspolitiken att bereda sysselsättning åt dem som är arbetslösa, genom att de avhåller de självförvållat arbetslösa från att snabbt anmäla sig hos arbetsförmedlingen. De nu föreslagna reglerna verkar i motsatt riktning. De stimulerar de arbetslösa att anmäla sig hos arbetsförmedlingen så snart som möjligt efter inträdd arbetslöshet och att hålla kontakten med förmedlingen under avstängningstiden. Genom att den som t.ex. avvisar ett lämpligt arbete under avstängningstid kan bli avstängd på nytt för detta, betonas vikten av att den arbetslöse verkligen medverkar i arbetsförmedlingens försök att lösa hans eller hennes sysselsättningsituation. Jag ser förslaget som en klar förbättring av försäkringen och som en värdefull hjälp i förmedlingsarbetet.

Jag kan inte ansluta mig till den kritik som riktas mot förslaget om en förlängning av avstängningstiden från i normalfallet fyra till sex veckor. Jag vill här anknyta till vad jag uttalade i prop. 1980/81: 126 om arbetsmarknadspolitikens framtida inriktning, nämligen att arbetsgivarnas och de arbetssökandes del av ansvaret för arbetsmarknadens funktion måste återställas om utvecklingen mot ständigt ökade arbetsmarknadspolitiska utgifter skall kunna brytas. Jag förutskickade att det var nödvändigt att bl. a. se över regler och instrument för samhällets insatser i en anpassningsprocess på arbetsmarknaden i vilken arbetsgivarna och de arbetssökande har en del av ansvaret. Jag ser den nu föreslagna förlängningen av avstängningstiden som ett uttryck för att betona den enskilde arbetssökandes del i ansvaret för sin sysselsättningsituation.

Jag förordar därför att avstängningsreglerna och avstängningstiderna ändras på det sätt som har föreslagits i promemorian. Vidare förordar jag att de differentierade avstängningstiderna skall tillämpas även vid avvisad eller avbruten arbetsmarknadsutbildning.

Som en följd av dessa förslag bör avstängningstiden för den som avstängs intill dess han har utfört förvärvsarbete under 20 dagar förlängas till 30 dagar. Detta är motiverat med hänsyn till att denna avstängningsform annars skulle förlora sin karaktär av yttersta sanktionsmedel.

De förslag som jag här har lagt fram bör föranleda motsvarande ändring-

ar av reglerna i 74 § arbetsmarknadskungörelsen (1966: 368) om avstängning från beredskapsarbete. De är i princip utformade på samma sätt som de avstängningsregler som tillämpas i fråga om det kontanta stödet.

Statskontoret framhåller i sitt remissyttrande att det finns oklarheter i fråga om tillämpningen av avstängningsreglerna. Jag kan i viss mån instämma i detta påpekande och jag vill därför göra följande förtydliganden. Som avstängningsdag skall endast räknas dag då den arbetslöse är anmäld som arbetssökande på arbetsförmedlingen och för vilken karens skulle ha räknats eller ersättning ha utgått om den arbetslöse inte hade varit avstängd samt dag då förvärvsarbete har utförts. De 14, 28 resp. 84 dagarna skall vara de yttersta gränserna för hur länge avstängningsdagar får avräknas. Dessa tidsgränser skall räknas från den dag då det förhållande som föranledde avstängningen inträffade.

I detta sammanhang vill jag ta upp en fråga som gäller dem som är inskrivna eller erbjuds inskrivning vid arbetsmarknadsinstitut. Dessa institut inrättades inom arbetsmarknadsverket den 1 januari 1980. I instituten sammanfördes de landstingskommunala och kommunala arbetsvårdsinstituten, de inom arbetsmarknadsutbildningen bedrivna kurserna Arbetsliv och utbildning (ALU) och Omställning och träning (OT) samt den arbetspsykologiska verksamhet som tidigare bedrevs av arbetspsykologiska institut på uppdrag av arbetsförmedlingen. Verksamheten vid instituten vänder sig till arbetssökande som är obestämda i val av yrke eller utbildning eller har nedsatt eller begränsad arbetsförmåga. Vid instituten bedrivs en yrkesinriktad rehabilitering som innebär utredande, vägledande och förberedande åtgärder i syfte att pröva och förbättra sökandens förutsättningar för arbete. Den som är inskriven vid ett arbetsmarknadsinstitut erhåller utbildningsbidrag på samma sätt som den som deltar i arbetsmarknadsutbildning.

Den som avvisar eller avbryter en arbetsmarknadspolitisk åtgärd i form av arbetsmarknadsutbildning kan som jag har nämnt tidigare, om det är skäligt, avstängas från rätt till arbetslöshetsersättning. Denna möjlighet finns inte i nuvarande lagstiftning för den som avvisar eller avbryter inskrivning vid arbetsmarknadsinstitut. Enligt min mening är detta förhållande otillfredsställande. De arbetsmarknadspolitiska insatser som görs vid arbetsmarknadsinstitut kan inte sägas vara av mindre vikt för den enskilde arbetssökanden än en arbetsmarknadsutbildning. Jag förordar därför att de avstängningsregler som gäller i fråga om arbetsmarknadsutbildning skall få tillämpas även i fråga om dem som är inskrivna vid arbetsmarknadsinstitut.

Jag vill här också betona att det i vissa fall kan finnas anledning att ifrågasätta om den som t. ex. avbryter en yrkesinriktad rehabilitering eller vägledningsåtgärder som vidtas vid ett arbetsmarknadsinstitut kan anses stå till arbetsmarknadens förfogande och vara berättigad till arbetslöshets-

ersättning. Denna bedömning får göras från fall till fall och med hänsyn tagen till den enskildes förutsättningar att klara ett arbete på den öppna marknaden.

Som en konsekvens av förslaget att likställa arbetsmarknadsutbildning och inskrivning vid arbetsmarknadsinstitut i avstängningshänseende förordar jag att även yrkesinriktad rehabilitering skall få jämföras med arbetad tid i samma omfattning som deltagande i arbetsmarknadsutbildning vid prövningen av arbetsvillkoret. Endast rehabilitering som har fullföljts eller som har avbrutits av godtagbart skäl bör få jämföras. I den mån tiden inte jämföras med arbetad tid bör den få räknas som överhoppningsbar tid vid fastställande av ramtiden i arbetsvillkoret.

Krav på kassornas fonder

I departementspromemorian föreslås att kravet på fondering hos kassorna skall sättas lägre än vad som gäller f. n. Statsbidragen täcker större delen av kassornas kostnader. Nuvarande fonderingskrav framstår därför som alltför strängt. Kravet att fonderingen skall omfatta halva det utgivna ersättningsbeloppet under det sistförflutna räkenskapsåret efter avdrag för preliminär skatt, föreslås ändrat till att gälla en tredjedel av detta ersättningsbelopp.

Flerparten remissinstanser tillstyrker förslaget. RRV anser att andra krav inte bör gälla för fonderna än att de skall vara en likviditetsreserv för utbetalning av ersättning till de försäkrade innan å konto utbetalning av statsbidrag görs till kassorna.

Jag anser i likhet med flertalet remissinstanser att fonderingskravet bör kunna sättas ned till den nivå som föreslås i promemorian. Fonderna har sedan den nuvarande försäkringen infördes år 1974 ökat från 621 milj. kr. till 1 390 milj. kr. år 1980. Inte under något år sedan försäkringsåret 1971/72 har fonderna behövt utnyttjas i sådan omfattning att den totala behållningen i fonderna har minskat. Med nuvarande statsbidragsregler skulle fonderna hos de flesta större kassor räcka till åtta till tio års utgifter även om medlemsavgifterna helt slopades.

Gällande krav på fondering, som nästan alla kassor fyller med bred marginal, motsvarar tre till fyra års utgifter. De ändringar som jag förordar i fråga om statsbidragssystemet kan övergångsvis komma att innebära att medel ur fonderna måste tas i anspråk för att täcka en del av kassornas utgifter. På lång sikt kommer dock ändringarna endast att innebära en minskning i ökningstakten av tillgångarna i fonderna.

Jag föreslår därför att fonderingskravet i fråga om det utgivna ersättningsbeloppet i 56 § lagen om arbetslöshetsförsäkring ändras till att gälla endast en tredjedel av detta belopp.

Överförsäkrings- och pensionsavdrag

AMS har i sitt remissyttrande påtalat att nuvarande regler för överförsäkrings- och pensionsavdrag kan medföra överkompensation i samband med att vissa pensioner börjar utgå. Detta blir t. ex. fallet om en arbetslös delpensionär börjar uppbära ålderspension tillsammans med delpensionen. Likaså blir den som före arbetslöshetens inträde har arbetat deltid och av den anledningen har haft en lägre inkomst överkompenserad om han börjar uppbära ålderspension under arbetslösheten. AMS föreslår att lagen om arbetslöshetsförsäkring ändras så att överförsäkringsavdrag i första hand skall göras även i fall då pensionsavdrag skall ske. SO ansluter sig i sitt yttrande till AMS förslag i denna fråga.

Enligt min mening är det av AMS påtalade förhållandet både otillfredsställande och orättvist. Det torde även strida mot principen att kompensationsnivån inom arbetslöshetsförsäkringen skall ligga på högst 91,7% av tidigare inkomst. I den proposition som ligger till grund för den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen (prop. 1973: 56 s. 198) uttalades att överförsäkringsavdrag och pensionsavdrag inte skall ske samtidigt. Vid den tidpunkten kunde emellertid de konsekvenser som denna ordning nu har fått inte förutses, bl. a. med hänsyn till att delpensionsförsäkringen ännu inte hade genomförts.

För att undanröja dessa oönskade effekter förordar jag i likhet med AMS att reglerna beträffande överförsäkringsavdrag och pensionsavdrag ändras så att överförsäkringsavdrag skall göras först även i fall då pensionsavdrag skall ske.

I detta sammanhang vill jag ta upp de s. k. överförsäkrings- och pensionsavdragstabellerna. Dessa tabeller fastställs nu av regeringen. Med den erfarenhet vi nu har fått av arbetslöshetsförsäkringen finns det enligt min mening ingen anledning att behålla denna ordning. Jag förordar i stället att denna uppgift skall ankomma på AMS. De principer som har lagts fast för beräkningen av avdragen (prop. 1973:56 s. 196–200) skall, med undantag av den ändring som jag nyss förordade, naturligtvis gälla även i fortsättningen.

Utbildningsbidraget

Grunderna för det nuvarande bidraget till elever i arbetsmarknadsutbildning fastställdes av 1975 års riksdag (prop. 1975: 45, InU 1975: 14, rskr 1975: 178). Dessa grunder innebär att bidraget är knutet till utgående ersättning vid arbetslöshet. Förändras dessa ersättningar har regeringen av riksdagen bemyndigats att anpassa utbildningsbidraget i anslutning härtill.

Under förutsättning av riksdagens godkännande av de av mig förordade ändringarna i det kontanta stödet vid arbetslöshet vill jag därför anmäla att jag senare kommer att föreslå regeringen följande ändringar av utbildningsbidraget vid arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering att gälla fr. o. m. den 1 juli 1982. Till ersättningsberättigad medlem i arbetslös-

hetskassa utgår f. n. utbildningsbidrag med högst 210 och lägst 155 kr. per dag. Dessa bidrag bör höjas till 230 resp. 165 kr. per dag. För den som är lägst 20 år och inte uppfyller förutsättningarna för ersättning från arbetslöshetskassa och för den som inte fyllt 20 år men som har vårdnaden om eller fullgör underhållsskyldighet mot eget barn föreslås en höjning från nuvarande 155 till 165 kr. per dag. För den som är under 20 år och som inte omfattas av de nu nämnda reglerna bör utbildningsbidraget utgå med oförändrat belopp, 75 kr. per dag.

Chefen för utbildningsdepartementet har i prop. 1981/82: 106 om vissa forskningsfrågor m. m. anmält, att utbildningsbidragen för doktorander, som beloppsmässigt anknyter till utbildningsbidraget vid arbetsmarknadsutbildning, avses räknas upp i motsvarande mån.

Ikraftträdandet

I departementspromemorian föreslås att de förordade ändringarna skall träda i kraft den 1 juli 1982.

Flera remissinstanser är kritiska mot tidpunkten för ikraftträdandet och föreslår i stället den 1 januari 1983. De motiverar denna senare tidpunkt bl. a. med de ekonomiska konsekvenser som främst de ändrade statsbidragen får för kassorna men också för fackförbunden som i många fall har åtagit sig att erlagga avgifterna för sina medlemmar till kassorna. Vidare påpekas att genomförandet av vissa förslag kräver tid för utbildning av berörd personal och för information till allmänheten.

De förslag som jag har förordat i det föregående innebär i viss mån genomgripande förändringar i det regelsystem som gäller för arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Jag tänker då närmast på förslagen som berör avstängningsreglerna och avstängningstiderna. För att genomföra dessa förslag fordras viss tid för utbildning av den personal som skall handlägga dessa frågor och för utarbetande av tillämpningsföreskrifter och informationsmaterial till dem som kan komma att beröras av förslagen. Förändringarna är dock inte så komplicerade och omfattande att detta inte bör kunna klaras av till den 1 juli 1982. Jag förordar därför att förslagen om ändrade avstängningsregler och avstängningstider och de övriga förslag som jag har förordat i samband därmed skall träda i kraft den 1 juli 1982.

De föreslagna ändringarna i statsbidragsreglerna kan enligt min mening träda i kraft den 1 juli 1982. Flertalet arbetslöshetskassor kan klara de minskade inkomsterna till följd av de ändrade statsbidragsreglerna genom uttag ur fonderna. I princip borde kassorna hinna att besluta om erforderliga höjningar av medlemsavgifterna till den 1 juli 1982. Det kan emellertid uppstå problem för de kassor som har överenskommelser med sina förbund om att förbunden skall erlagga avgifterna för medlemmarna. Dessa fackförbund har avgiften till kassan inbakad i förbundsavgiften och en höjning av kassaavgiften kommer därför att inkräkta på den del av avgiften

som går till förbundet, om inte förbundsavgiften höjs samtidigt. Flertalet av dessa kassor klarar dock minst sex månaders minskade inkomster genom uttag från fonderna utan att fonderingskraven underskrids. Några medel kommer då ej heller att behöva skjutas till av förbunden. Enligt AMS beräkningar kan 35 av de totalt 46 kassorna klara de minskade inkomsterna på detta sätt. Under dessa sex månader bör kassorna hinna besluta om erforderliga höjningar av medlemsavgifterna.

De övriga elva kassorna har redan nu fondbrist eller så små fonder att uttag skulle resultera i fondbrist. Om dessa kassor inte kan klara sig ekonomiskt finns det möjlighet för AMS att efter bemyndigande av regeringen utge särskilt stöd till kassorna. Det måste dock ankomma på AMS att tillse att dessa kassor inte onödigtvis fördröjer sina beslut om erforderliga avgiftshöjningar. Mot bakgrund härav förordar jag att förslagen till ändrade statsbidragsregler träder i kraft den 1 juli 1982.

Jag har i det tidigare förordat att höjningen av dagpenningen och det kontanta arbetsmarknadsstödet bör gälla fr. o. m. den 1 juli 1982. De förslag som jag i övrigt har förordat bör också träda i kraft den 1 juli 1982.

Kostnader och besparingar

Kostnaderna för budgetåret 1982/83 för de höjningar av dagpenningen, det kontanta arbetsmarknadsstödet och utbildningsbidragen som jag nu har förordat kan på grund av osäkerheten om den framtida ersättningsnivån och arbetslöshetens omfattning inte beräknas annat än överslagsmässigt. AMS har i sina anslagsberäkningar för det kommande budgetåret vid beräkningen av kostnaderna för ersättningen till de erkända arbetslöshetskassorna utgått bl. a. från 4,0 ersättningsdagar per medlem. Vid en arbetslöshet av denna omfattning och med en genomsnittligt tillförsäkrad dagpenning på 210 kr. och 3 200 000 försäkrade blir statsbidragskostnaderna för ersättningen till arbetslöshetskassorna med de nuvarande bidragsreglerna 2 198,4 milj. kr., varav 989,2 milj. kr. faller på statsbudgeten. Med de ändrade statsbidragsregler som jag nu har förordat stannar kostnaderna vid 1 829,2 milj. kr., varav 823,1 på statsbudgeten. Kostnaderna för statsbidragen skulle således minska med knappt 370 milj. kr. Därtill kommer minskade kostnader till följd av de ändringar som jag har förordat i fråga om avstängningsreglerna, avstängningstiderna och pensionsavdragsreglerna. Jag uppskattar dessa besparingar till ca 150 milj. kr. Av de totala besparingarna på ca 520 milj. kr. faller 234 milj. kr. på statsbudgeten. De minskade kostnaderna på 370 milj. kr. innebär att arbetslöshetskassorna på sikt måste öka uttaget av medlemsavgifter med i stort sett samma belopp.

Vid beräkningen av anslagsbehovet för kommande budgetår måste hänsyn tas till de höjningar av dagpenningen och det kontanta arbetsmarknadsstödet som jag nu har föreslagit. Med en genomsnittligt tillförsäkrad dagpenning på 225 kr. och i övrigt oförändrade förutsättningar blir anslags-

behovet för ersättning till arbetslöshetskassorna 813,6 milj. kr. inkl. ersättning för internationella fångstbegränsningar i fråga om fiske, beräknat efter de ändringsförslag som jag har förordat här. Med de nuvarande statsbidragsreglerna och utan de ändringar som jag i övrigt har förordat ökar anslagsbehovet med 247,9 milj. kr.

Anslagsbehovet för det kontanta arbetsmarknadsstödet beräknar jag till 159,3 milj. kr. Jag har då uppskattat antalet ersättningsdagar till 5 milj., varav 3,75 milj. med det högre stödbeloppet, 80 kr. per dag.

Vad gäller skatteeffekten under budgetåret 1982/83 av de förslag som jag har förordat här så kommer enligt mina uppskattningar kostnaderna att uppvägas av ökade skatteinkomster i ungefär samma storleksordning som kostnaderna. De minskade statsbidragen till arbetslöshetskassorna måste kassorna kompensera genom ökade uttag ur fonderna eller höjda medlemsavgifter. Medlemsavgifterna är avdragsgilla vid inkomstbeskattningen och höjningen av avgifterna minskar därför statens och kommunernas skatteinkomster. Detta uppvägs emellertid av de ökade skatteinkomster som höjningen av dagpenningen, utbildningsbidraget och det kontanta arbetsmarknadsstödet för med sig.

Kostnader för staten för utbildningsbidragen till deltagare i arbetsmarknadsutbildning och inskrivna vid arbetsmarknadsinstitut kan beräknas till 870 milj. kr. Antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning har då antagits uppgå till 102 300 och den genomsnittliga utbildningstiden till 18,1 veckor. För inskrivna vid arbetsmarknadsinstitut har utbildningsbidraget beräknats till 736 kr. per vecka och arbetssökande och en inskrivningstid om 10,5 veckor.

I årets budgetproposition har regeringen föreslagit att till Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag för budgetåret 1982/83 skall anvisas ett reservationsanslag av 2 423 796 000 kr. De kostnader för staten som jag nu har beräknat för detta anslag kommer trots höjda ersättningar att stanna vid 1 847 800 000 kr.

Övrigt

I 7 och 12 §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring och lagen om kontant arbetsmarknadsstöd finns i fråga om föräldrapenning en hänvisning till 3 kap. 13 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Bestämmelserna om föräldrapenning återfinns numera i 4 kap. i lagen om allmän försäkring. 7 och 12 §§ i lagen om arbetslöshetsförsäkring och lagen om kontant arbetsmarknadsstöd måste därför ändras.

De förslag som jag i det föregående har förordat föranleder i övrigt ändringar även i 8, 11, 17, 18, 20, 21, 30, 31 och 56 §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring samt 8, 11, 18, 27 och 28 §§ lagen om kontant arbetsmarknadsstöd. Utöver vad jag redan anfört torde ändringsförslagen inte kräva några ytterligare kommentarer.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att antaga inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslag till

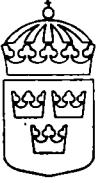
1. lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

dels att

3. godkänna de av mig förordade riktlinjerna för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1982,
4. med ändring i förhållande till regeringens förslag i prop. 1981/82:100 bil. 15 till Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag för budgetåret 1982/83 under tolfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 847 800 000 kr.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

ARBETSMARKNADS-
DEPARTEMENTET

FÖRSLAG TILL ÄNDRAT
BIDRAGSSYSTEM M. M. INOM
DEN FRIVILLIGA
ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRINGEN

Förslag till ändrat bidragssystem m m inom den frivilliga
arbetslöshetsförsäkringen

Inledning

I denna promemoria behandlas dels möjligheterna att höja utgående dagpenningar och dels följande slags ändringar av nuvarande system:

- differentiera dagpenningarna med hänsyn till arbetslöshets-
tidens längd
- begränsa statens utgifter genom ändringar av statsbidrags-
systemet
- mildra kravet på fondering hos kassorna
- förlänga avstängningstiden vid självförvårdad arbetslöshet.

Förslagen i promemorian syftar till att möjliggöra en höjning av dagpenningarna samtidigt som statens utgifter för försäkringen skall begränsas. Samtidigt föreslås att dagpenningarna differentieras så att de blir högre för personer som är arbetslösa lång tid än för andra. De ändringar av statsbidragsreglerna som föreslås innebär att den andel av försäkringens kostnader som finansieras via statsbidrag minskar. Denna andel har under senare år successivt ökat och föreslås nu i huvudsak återställas till vad som beslutades år 1973. Dessa åtgärder föreslås bli förenade med en ökad frihet för kassorna att själva besluta om dagpenningarnas storlek.

Utgångspunkter

Statens utgifter för arbetslöshetsförsäkringen har sedan mitten av 1970-talet ökat kraftigt såväl totalt sett som i relation till utbetalade dagpenningbelopp. Arbetslöshetskassornas medlemsavgifter har samtidigt sjunkit i reala termer.

Det är angeläget att dagpenningarna kan höjas i takt med löneutvecklingen. De samlade anspråken på statens budget är emellertid f.n. alltför stora i förhållande till inkomsterna på budgeten. Det finns dessutom risk för att den arbetsgivaravgift som enligt beslut av riksdagen våren 1981 skall finansiera 45 % av utgifterna under de närmaste åren inte kommer att räcka.

För att det väsentliga i arbetslöshetsförsäkringen - ett rejält skydd mot inkomstbortfall vid arbetslöshet - skall kunna tryggas är det i nuvarande läge nödvändigt att vidta åtgärder som begränsar utgifterna för försäkringen. Vad som därvid bör prövas är fördelningen mellan nuvarande tre finansieringskällor, nämligen statsbudgeten, arbetsgivaravgiften och medlemsavgifterna. Frågan om fördelning av statens utgifter på statsbudgeten resp. arbetsgivaravgift behandlas emellertid inte i denna promemoria. De förslag som nu förs fram innebär dels en ändring av nuvarande fördelning av kostnaderna mellan staten och arbetsgivaravgiftsmedlen å ena sidan och medlemsavgifterna å andra sidan, dels också åtgärder som innebär större förmåner för långtidsarbetslösa än för övriga.

Arbetslöshetskassornas medlemsavgifter får f.n. betraktas som låga. De har sedan år 1974 sjunkit kraftigt reallt sett, medan statsbidraget till arbetslöshetskassorna har ökat kraftigt. Genom omfattande arbetsmarknadspolitiska åtgärder av andra slag har staten samtidigt medverkat till att hålla den relativa arbetslösheten på en internationellt sett låg nivå. Kassorna har därigenom kunnat hålla nere och till och med sänka medlemsavgifterna och samtidigt bygga upp sina fonder.

Statsbidragssystemet för arbetslöshetsförsäkringen är komplicerat. Det är angeläget att förenkla reglerna, vilket också är ett av syftena med de ändringar som föreslås.

Arbetslöshetskassornas samorganisation har i skrivelse den 21 juli 1981 till statsministern begärt att sju nya dagpenningklasser (220-280 kr) skall införas i arbetslöshetsförsäkringen fr o m den 1 juli 1982. Som motiv till en så kraftig höjning anför organisationen att ersättningarna har släpat efter löneutvecklingen jämfört med vad som var förhållandet när det nu gällande systemet för ersättning infördes i januari 1974.

En viss höjning av arbetslöshetskassornas högsta dagpenning från mitten av 1982 kan anses motiverad med hänsyn till pris- och löneutvecklingen sedan den senaste höjningen den 1 april 1981. En höjning måste emellertid i nuvarande läge kombineras med ytterligare åtgärder för att begränsa statens totala utgifter för arbetslöshetsförsäkringen.

Nuvarande förhållandenAllmänt

Arbetslöshetsförsäkringen i Sverige är frivillig och administreras av f n 46 arbetslöshetskassor. Dessa är erkända av AMS som skall godkänna deras stadgar och ha tillsyn över dem. Antalet medlemmar i kassorna är ca 3,2 milj, dvs 3/4 av arbetskraften. Två tredjedelar av medlemmarna tillhör någon av de nio största kassorna, vilka vardera har över 100 000 medlemmar.

Verksamheten regleras i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och i kungörelsen (1973:731) med tillämpningsföreskrifter till nämnda lag.¹⁾ Bestämmelser om statsbidrag till försäkringen finns i kungörelsen (1973:732, ändrad senast 1981:155) om grundbidrag, progressivbidrag och förvaltningsbidrag till erkända arbetslöshetskassor (se bilaga 1).

Dagpenningarna

Arbetslöshetsersättningen utgår i form av dagpenning. Den som uppfyller vissa villkor får dagpenning efter en karenstid på fem dagars arbetslöshet. Dagpenning betalas i högst 300 dagar eller, om man har fyllt 55 år, 450 dagar. Varje kassa får efter eget bestämmande placera in de försäkrade i en eller flera dagpenningklasser. I en dagpenningklass uppgår dagpenningen till visst belopp utom när bestämmelserna om överförsäkring (dagpenningen får inte överstiga elva tolfte delar av den senaste lönen) eller pensionsav-

1)

Den gällande lagstiftningen beslutades av 1973 års riksdag (prop 1973:56, InU 1973:23, rskr 1973:251). Riksdagsbeslutet byggde i huvudsak på förslag av utredningen om kontant stöd vid arbetslöshet (SOU 1971:42). Utgående dagpenningar gjordes till skattepliktig inkomst, ersättningstiderna förlängdes och statsbidragsreglerna ändrades, särskilt till förmån för kassor med stor arbetslöshet. Samtidigt infördes en ny statlig stödform kallad kontant arbetsmarknadsstöd för arbetslösa som inte tillhör någon arbetslöshetskassa. År 1977 ändrades statsbidragsreglerna åter. Dels höjdes bidragen generellt och dels åstadkoms en ytterligare utjämning av den ekonomiska belastningen på kassor med olika hög arbetslöshet.

drag är tillämpliga. För närvarande är drygt 60 % av de försäkrade placerade i den högsta dagpenningklassen, 210 kr. Flertalet av de övriga tillhör dagpenningklassen 195 kr.

Karenstiden, som är fem dagar, behöver inte ligga i en följd utan kan vara utspridd över en sammanhängande tid av fem veckor. Den försäkrade behöver inte genomgå karens mer än en gång varje ersättningsperiod.

Ersättningstiden i arbetslöshetsförsäkringen (en "ersättningsperiod") är som nämnts normalt 300 dagar. Om arbetslösheten upphör innan en ersättningsperiod har gått till ända, har den försäkrade vid eventuell ny arbetslöshet rätt till ersättning utan karens under återstående dagar av samma period. Detta gäller oavsett om den försäkrade då uppfyller arbetsvillkoret eller ej. Går hela ersättningsperioden till ända utan att den arbetslöse finner arbete, kan ersättning efter ny karens fortsätta att utgå under ytterligare en hel period om den försäkrade dessförinnan på nytt har uppfyllt arbetsvillkoret - vilket således ibland är möjligt eftersom en ersättningsperiod på 300 dagar kan ha varit avbruten av mellanliggande perioder av arbete. Den nya perioden räknas från inträdet av den arbetslöshet då den försäkrade senast uppfyllde arbetsvillkoret. När en sammanhängande tid av tolv månader förflutit (exkl s k överhoppningsbar tid) sedan ersättning senast uppbars, föreligger rätt till ersättning endast om både arbets- och karensvillkoren har uppfyllts på nytt.

Statsbidragen

Statsbidragen till arbetslöshetskassorna består av grundbidrag, progressivbidrag och förvaltningsbidrag. Grundbidraget utgår med 75 kr. per utgiven dagpenning. År 1980 fick kassorna tillsammans ca 800 milj. kr. i grundbidrag. Progressivbidrag och förvaltningsbidrag är på olika sätt relaterade till arbetslösheten enligt särskilda tabeller i kungörelsen.

Progressivbidraget består av en fast del och en rörlig (progressiv) del. Den fasta delen infördes fr.o.m. år 1974 i samband med att dagpenningarna blev beskattad inkomst. Den avsågs då ungefär motsvara den preliminärskatt som kassorna skulle betala in för resp

dagpenningklass. Därefter har beloppen ändrats något men inte i takt med genomförda skattesänkningar. I den högsta dagpenningklassen uppgår det fasta beloppet nu till 84 kr., vilket år 1981 är 37 kr. mer än motsvarande preliminärskatteavdrag om man tar hänsyn till att även grundbidraget till viss del är avsett att täcka skatteinbetalningar.

Kungörelsens tabell för progressivbidragets fasta del anger visst kronvalsbelopp för varje dagpenningklass. Tillsammans med grundbidraget på 75 kr. täcker detta belopp en mindre andel av dagpenningen i högre dagpenningklasser än i lägre. I den lägsta dagpenningklassen (80 kr.) utgör sålunda grundbidraget och progressivbidragets fasta del tillsammans 77 kr., dvs. 96,2 % av dagpenningen, medan motsvarande andel i dagpenningklassen 210 kr. är 159 kr. eller 75,7 %. Konstruktionen innebär att statsbidraget ökar mindre än proportionellt när en kassa beslutar att gå över till en högre dagpenningklass. Om t.ex. en kassa ökar dagpenningen med 10 % kan behovet av medlemsavgifter öka med 12 % eller mer.

Progressivbidragets rörliga del varierar med den relativa arbetslöshetens storlek inom varje kassa och dagpenningklass. Den beräknas på den del av dagpenningen som återstår när grundbidraget och progressivbidragets fasta del har räknats bort. Denna återstående del av dagpenningen - som kan variera från 3 till 51 kr - skall till viss procentuell andel täckas av progressivbidragets rörliga del medan resten skall slutligt belasta kassan själv. Den procentuella andel som skall täckas av progressivbidragets rörliga del varierar från 0 % av underlaget (vilket gäller om antalet ersättningsdagar per medlem och år inte överstiger 1,5) till 90 % (vilket gäller om antalet ersättningsdagar per medlem och år är 22 eller däröver). För en genomsnittlig arbetslöshetskassa med inte fullt 4 ersättningsdagar per medlem och år blir procentsatsen i fråga 55 %.

Kungörelsens tabell för progressivbidragets rörliga del har konstruerats på så sätt att kassornas nettoutgifter bara i mindre utsträckning varierar med den relativa arbetslöshetens storlek (se diagram i bilaga 4, där den nedre kurvan avser nuvarande förhållanden). Något nämnvärt sådant samband mellan nettoutgifter och arbetslöshet föreligger i själva verket bara för de kassor som redovisar lägre

arbetslöshet än 1,5 dagar per medlem och år - dvs. huvudsakligen för ett antal tjänstemannakassor (med relativt låga medlemsavgifter). För dessa föreligger i princip ett linjärt samband mellan arbetslösheten och behovet av medlemsavgifter, eftersom statsbidraget för dem inte till någon del är progressivt. För alla övriga kassor gäller att medlemmar i dagpenningklassen 210 direkt eller via kassornas fonder måste bidra med ungefär 80-100 kr per år för att finansiera utgivna dagpenningar. I dagpenningklassen 195 (som inte visas i diagrammet) måste medlemmarna på motsvarande sätt bidra med ungefär 70-90 kr per år för att finansiera dagpenningen.

Statsbidrag för dagpenning som har reducerats med hänsyn till överförsäkrings- eller pensionsavdrag minskas i motsvarande mån. Minskningen skall i första hand beröra progressivbidraget.

År 1981 uppgick kostnaden för progressivbidrag till 770 miljoner kronor.

Förvaltningsbidraget varierar från 3 till 18 kr per medlem och år. Det täcker i genomsnitt en fjärdedel av kassornas redovisade förvaltningskostnader. Räknat per medlem ökar förvaltningsbidraget med arbetslösheten i kassan enligt en tabell i kungörelsen. Om det räknas om till belopp per utgiven dagpenning (som progressivbidraget beräknas), så minskar det i stället när arbetslösheten ökar, dvs förvaltningsbidraget är regressivt. År 1980 utbetalades 22,8 milj kr i förvaltningsbidrag.

Kassornas ekonomi

Varje kassa beslutar själv om medlemsavgifternas storlek. Flertalet försäkrade betalar en avgift i storleksordningen 80-100 kr per år. Tjänstemannakassornas avgifter ligger i stor utsträckning lägre än så, medan vissa mindre grupper av försäkrade betalar 300-400 kr per år. Den enskilde får göra avdrag i sin deklaration för dessa avgifter. Kassornas sammanlagda avgiftsintäkter var år 1980 ca 250 milj kr.

Kassorna är enligt lagen skyldiga att hålla fonder som täcker kostnaderna för åtminstone ett års förvaltningskostnader samt hälften av det antal dagpenningar som har betalats ut i genomsnitt per år under

de senaste fem åren. (AMS får föreskriva att fondkravet för viss kassa skall vara större eller mindre än enligt lagens huvudregel.) Det innebär att kassorna nu är skyldiga att fondera sammanlagt ungefär 700 milj kr. För närvarande uppgår fonderna till ungefär dubbelt så mycket som detta belopp. De flesta större kassor har fonderat ungefär dubbelt så mycket som de är skyldiga att fondera, medan vissa mindre kassor f n inte uppfyller gällande fondkrav. (Se tabellen nedan.)

Fonderna kan sägas ha två viktiga uppgifter. De skall dels fungera som ekonomisk reserv för utjämning mellan olika år, dels utgöra en likviditetsreserv med hänsyn till att statsbidraget utbetalas i efterskott för varje försäkringsår. Bidraget förskottas dock genom å-kontoutbetalningar vid fem tillfällen under året. Detta behov av likviditet avser därför som mest utgifterna för fyra månader.

Exempel på arbetslöshetskassors fondering och avgifter

Kassa	Medlems- antal	Dagpenning kr (1981)	Avgift per år, kr	Fond per medlem, kr	Fondkrav per medlem, kr
Akademikernas	169 000	210	42	214	73
Arbetsledarnas	71 000	210	60	385	134
Beklädnadsarb.	38 000	120 - 195	60 - 96	1 235	674
Byggnadsarb.	112 000	210	84	1 559	748
Fabriksarb.	85 000	195	96	547	386
Fartygsbefälets	3 700	210	147	311	386
Frisörernas	4 100	140 - 180	120 - 180	432	869
Hamnarbetarnas	2 300	180	144 - 360	243	1 501
Handelsanst.	148 000	100 - 195	120 - 228	675	241
Hotell och rest.	28 100	195	144	429	650
Industritjänstem.	278 000	210	42	395	116
Kommunalarb.	512 000	210	90	211	152
Kommunaltjänstem.	144 000	195	45	80	81
Köpmännens	14 600	195	114 - 270	284	391
Livsmedelsarb.	50 600	120 - 210	54 - 96	521	348
Metall	378 000	210	96	604	277
Musikernas	4 600	90 - 195	60 - 180	343	976
Pappersindustriarb.	41 600	210	75	1 159	234
Statsanställdas	174 000	210	48 - 120	365	218
Statstjänstemännens	362 000	195	36	72	56
Sveriges fiskares	3 300	160	384	2 359	3 428
Transportarb.	46 800	110 - 210	42 - 324	622	314
Träindustriarb.	69 500	210	84	739	333
Alla kassor	3 134 000	201	79	444	226

Som följd av fonderingen har kassorna betydande ränteinkomster. Dessa uppgick år 1980 till sammanlagt ca 120 milj kr, dvs ungefär hälften av medlemsavgifterna.

Arbetslöshetskassornas utgifter uppgick år 1980 till sammanlagt 1 824 milj kr, varav 1 730 milj kr var utbetalade ersättningar till arbetslösa och resten förvaltningsutgifter. Kassorna fick tillsammans 1 593 milj kr i statsbidrag. Statsbidragen täckte sålunda 92 % av kassornas utgifter för dagpenningar och 87 % av deras samlade utgifter för dagpenningar och förvaltningskostnader. Medlemsavgifterna och ränteinkomsterna motsvarade drygt 13 resp 6 % av utgifterna, varigenom fonderna totalt sett kom att öka med 140 milj kr under året. Med nuvarande statsbidragsregler skulle fonderna hos de flesta större

kassor räcka till 8 - 10 års utgifter även om avgifterna helt slopades. Gällande krav på fondering, som nästan alla kassor uppfyller med bred marginal, motsvarar nästan fyra års utgifter.

Under 5-årsperioden 1975 - 1980 har utgifterna för försäkringsersättningar - som framgår av följande tabell - ökat med drygt en miljard kr. Högsta dagpenningklassen har vid fyra tillfällen höjts, nämligen 1977-01-01 från 130 till 160, 1978-07-01 till 180, 1979-07-01 till 195 och 1981-04-01 till 210 kr. Statsbidragen ökade väsentligt mer än dagpenningarna, samtidigt som staten genom andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder av stor omfattning har begränsat den ökning av arbetslösheten som annars hade kunnat inträffa. Den del av utgiften för dagpenningarna som kassorna själva måste finansiera genom medlemsavgifter eller på annat sätt var ungefär densamma år 1980 som år 1975 i löpande priser räknat, nämligen ca 140 000 kr. Kassorna har således i allmänhet inte behövt höja sina medlemsavgifter i takt med pris- och löneutvecklingen. Om statsbidragen hade täckt samma andel av utgifterna år 1980 som år 1975 skulle medlemsavgifterna ha behövt vara 60-70 kr högre per år än vad de nu är. Kassorna hade då sannolikt inte kunnat ha större fonder än vad som krävs - dvs hälften av nuvarande storlek - utan att höja avgifterna särskilt för det ändamålet.

	Försäkrings- ersättning	Statsbi- dragets an- del av er- sättningar	Antal er- sättnings- dagar/år och medlem	Genomsnittlig tillförsäkrad dagpenning vid årets slut
1975	653 000	80 %	3,2	116,58
1976	763 000	83 %	2,9	122,22
1977	1 015 000	89 %	2,8	151,76
1978	1 542 000	92 %	3,7	171,16
1979	1 690 000	92 %	3,6	187,62
1980	1 730 000	92 %	3,4	192,19

Reglerna om avstängning vid självförvållad arbetslöshet

En grundläggande förutsättning för rätt till kontant stöd vid arbetslöshet har alltid varit att arbetslösheten skall vara ofrivillig. Enligt såväl lagen om arbetslöshetsförsäkring som lagen om kontant arbetsmarknadsstöd gäller som allmänt villkor att ersättning endast utgår till den som inte kan erhålla lämpligt arbete. Gällande lagstiftning innehåller också regler om i vilka fall arbetslösheten skall anses självförvållad. Självförvållat arbetslös anses den som har lämnat sitt arbete frivilligt utan giltig anledning, skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande, avvisat erbjudet lämpligt arbete, eller utan att uttryckligen ha avvisat sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att anställning inte har kommit till stånd. Vad som sålunda föreskrivs i fråga om arbete gäller i tillämpliga delar även arbetsmarknadsutbildning.

När självförvållad arbetslöshet anses föreligga mister den arbetslöse sin rätt till ersättning under en fastställd period. Avstängningstiden är normalt 28 dagar, dvs fyra veckor. Skulle arbetet ha varit högst fem arbetsdagar eller mer än fem men högst tio arbetsdagar, utgör dock avstängningstiden sju resp 14 dagar. I de fall då det är uppenbart att den arbetslöse inte vill anta lämpligt arbete skall han vara avstängd tills han har utfört förvärsarbete under 20 dagar.

Gällande regler innefattar inte några krav på den arbetslöse att under avstängningstiden upprätthålla kontakten med arbetsförmedlingen. Någon skyldighet att vara anträffbar för ett arbetserbjudande finns inte. Att någon under pågående avstängningsperiod avvisar ett lämpligt arbete eller vållar att en anställning inte kommer till stånd inverkar inte på ersättningsrätten. Det är endast då avvisandet eller vållandet sker på den sista dagen i avstängningsperioden som en ny avstängning kan bli aktuell.

Förslag1. Höjning av dagpenningarna

Dagpenningarna bör höjas fr o m den 1 juli 1982. Den löneutveckling som kan beräknas ske från den senaste höjningen den 1 april 1981 till den 1 juli 1982 kan beräknas motivera att dagpenningarna höjs från 210 till 230 kr.

Som arbetslöshetskassornas samorganisation har anfört i sin skrivelse kan det - med hänsyn tagen till den eftersläpning som inträffade i första hand mellan åren 1974-76 - finnas skäl för att höja dagpenningarna till högre belopp än 230 kr.

Det finns därför anledning att aktualisera ett förslag som fördes fram redan år 1971 av den s k KSA-utredningen, nämligen att låta arbetslöshetskassorna bygga på de statsbidragsberättigade dagpenningarna med en påbyggnadsdel utan statsbidrag. Det statsfinansiella läget tillåter inte att en större höjning än som här föreslagits genomförs nu med mindre än att den kan finansieras av kassorna själva. För denna påbyggnadsdel av försäkringen skulle i övrigt samma regler gälla som för den statsbidragsberättigade delen (SOU 1971:42 s 206). Överförsäkring skulle sålunda inte tillåtas. I den av utredningens betänkande föranledda propositionen avvisade föredraganden förslaget med hänvisning till att intresset från arbetslöshetskassornas sida inte kunde förväntas bli särskilt stort, eftersom dagpenningen föreslogs bli skattepliktig (prop 1973:56 s 196).

Även om den av föredraganden åberopade grunden för att inte godta förslaget säkerligen hade visst fog för sig finns det inte någon principiell anledning att hindra de arbetslöshetskassor som så önskar att bygga på dagpenningen på det föreslagna sättet. Föreliggande PM innehåller därför ett sådant förslag. Förslaget medför ändringar i 17 § lagen om arbetslöshetsförsäkring.

2. Differentiering av dagpenningarna

En tänkbar väg att möjliggöra högre dagpenningar för vissa arbetslösa utan att statens utgifter påverkas är att differentiera dagpenningarna. Syftet med en sådan reform skulle kunna vara att styra över en större del av de totala resurserna till dem som är arbetslösa relativt lång tid och för vilka arbetslösheten kan antas utgöra en särskilt tung börda.

En differentiering av dagpenningen kan teoretiskt genomföras på olika sätt. En viktig utgångspunkt måste vara att differentieringen inte blir administrativt komplicerad. Differentieringen föreslås därför bli knuten till det system för beräkning av karenstid och ersättningsperioder som nu gäller.

Ett sådant system skulle sannolikt inte behöva innebära något nämnvärt merarbete för arbetslöshetskassorna. Redan f n måste nämligen kassorna hålla reda på när karensvillkoret skall uppfyllas (se s 4). Den tid under vilken den lägre ersättningen skall utgå kan lämpligen bestämmas till 30 ersättningsdagar.

Inom ungefär samma kostnadsram som den tidigare diskuterade höjningen av högsta dagpenning från 210 till 230 kr för alla arbetslösa är det möjligt att - exempelvis - höja dagpenningen till 250 kr för dem som har varit arbetslösa mer än 30 dagar.

En sådan ordning förutsätter att 17 § lagen om arbetslöshetsförsäkring ändras så att dagpenningen under de första 30 dagarna av en ersättningsperiod sätts ned med 40 kr per dag.

3. Statsbidragen

Statsbidragen består som nämnts av grundbidrag, progressivbidrag och förvaltningsbidrag. Grundbidragen bör även i fortsättningen uppgå till samma belopp som det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS). Regeringen avser att föreslå riksdagen en höjning av KAS från 75 till 80 kr fr o m den 1 juli 1982.

Progressivbidragen är bl a beroende av dagpenningens storlek. Om kassorna i fortsättningen tillåts inrätta dagpenningklasser utan någon övre gräns för dagpenningens storlek, bör bidragen beräknas endast på den del av dagpenningen som ligger inom ramen för visst högsta belopp - den bidragsberättigande dagpenningen, 210 resp 250 kr om en differentiering genomförs i enlighet med vad som nyss har sagts.

Progressivbidragets fasta del bör slopas och ersättas av en uppräkning av den rörliga delen. Det nya progressivbidraget bör uppgå till viss procentuell andel av den del av den bidragsberättigande dagpenningen som inte täcks av grundbidrag. Denna procentuella bidragsandel bör vara densamma för alla dagpenningklasser. De kassor som så vill bör få beräkna progressivbidraget gemensamt för alla dagpenningklasser, vilket kan ge administrativa förenklingar.

F n utgår progressivbidragets rörliga del bara till kassor som redovisar mer än 1,5 dagars arbetslöshet per medlem och år i resp dagpenningklass. Här föreslås att bidraget i fortsättningen skall utgå även vid lägre arbetslöshet. Enligt den nya tabell för progressivbidraget som föreslås (bilaga 2) ökar bidragen från 0 % i kassor utan arbetslöshet till 91,3 % av underlaget i kassor som redovisar 22 eller fler ersättningsdagar per medlem och år.

Förvaltningsbidraget är relativt litet, och dess konstruktion motverkar i viss mån progressivbidragets syfte att särskilt stödja kassor med stor arbetslöshet. Detta bidrag bör nu slopas. Förslaget innebär en minskning av kassornas inkomster med ca 1,5 % vilket motsvarar mellan 2 och 3 kr per utgiven dagpenning.

I bilaga 2 visas den tabell som föreslås ersätta förordningens nuvarande tre tabeller för progressivbidragets fasta och rörliga delar samt förvaltningsbidraget. De föreslagna progressivbidragens storlek i kassor med olika hög arbetslöshet visas också grafiskt med den övre kurvan på diagrammet i bilaga 3. I bilaga 4 visas hur stor kostnad

per medlem och år som varje arbetslöshetskassa enligt samma förslag själv behöver täcka vid olika arbetslöshetstal. Sistnämnda kostnader skall täckas av medlemsavgifter, räntor eller uttag från kassornas fonder. Bilaga 3 och 4 visar endast direkta effekter av de diskuterade ändringarna av reglerna för progressivbidrag och förvaltningsbidrag. I bilagorna 5 och 6 visas på motsvarande sätt statsbidragen och kassornas nettoutgifter om dagpenningar och grundbidrag höjs enligt vad som sägs i denna PM samtidigt som de nya progressivbidragen införs.

Förslagen om progressivbidrag och förvaltningsbidrag kan beräknas innebära att statens utgifter minskar med inte fullt 400 milj kr och att arbetslöshetskassornas inkomster minskar med ca 125 kr per medlem och år. Beräkningarna avser en genomsnittlig dagpenning av 210 kr - dvs nuvarande högsta dagpenning - och arbetslösheten har beräknats till fyra dagar per medlem och år.

4. Krav på kassornas fonder

Med hänsyn till att statsbidragen täcker större delen av arbetslöshetskassornas kostnader framstår nuvarande krav på fondupbyggnad som alltför strängt. Den 1 januari 1977 sänktes fonderingskravet från 100 % till 50 % av kassornas årsutgifter för ersättning; en ytterligare sänkning bör nu kunna ske. Kravet på fondering bör således inte sättas högre än till en tredjedel av utgivna ersättningsbelopp under det sistförflutna räkenskapsåret, efter avdrag för preliminär skatt. Det innebär att fonderna i samtliga kassor med god marginal täcker ett års nettoutgifter med de statsbidrag som föreslås i denna promemoria. Förslaget föranleder ändring i 56 § första stycket lagen om arbetslöshetsförsäkring.

5. Regler om avstängning från ersättning

1974 års utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring, ALF-utredningen, behandlade i sitt betänkande Allmän arbetslöshetsförsäkring (SOU 1978:45) ingående reglerna om självförvållad arbetslöshet. Utredningens förslag i denna del byggde på de då liksom nu gällande principerna, vilka innebär att den som anses självförvållat arbetslös skall stängas av för viss tid från ersättning. I vissa avseenden

föreslogs dock förändringar. Enligt utredningens mening borde avstängningsreglerna utformas så att de stimulerade den försäkrade att så snart som möjligt ta kontakt med arbetsförmedlingen vid inträffad arbetslöshet och att upprätthålla sådan kontakt även under avstängningsperioden. Utredningen föreslog därför att de nuvarande avstängningsperioderna skulle fördubblas samtidigt som de avstängda skulle ges möjlighet att förkorta avstängningstiden till samma längd som enligt nu gällande regler genom att vara arbetssökande på förmedlingen. Vidare föreslog utredningen att försäkrad som under avstängningstiden exempelvis avvisade ett erbjudande om lämpligt arbete skulle kunna bli avstängd på nytt, om inte den nya avstängningstiden rymdes inom den pågående avstängningstiden.

Utredningens förslag har fått ett positivt mottagande vid remissbehandlingen. Att reglerna utformas så att den avstängde uppmantras att stå kvar som arbetssökande på arbetsförmedlingen har tillstyrkts av så gott som samtliga remissinstanser. Flera remissinstanser har dock förordat en enklare utformning av reglerna. Förslaget att ny avstängning skall kunna ske under pågående avstängningsperiod har genomgående accepterats.

Avstängningar enligt nuvarande regler är således kortvariga. Med hänsyn till betydelsen av att den enskilde aktivt verkar för att begränsa arbetslöshetstiden bör avstängningstiderna nu förlängas. Förlängningen bör i huvudsak ske på det sätt som ALF-utredningen har föreslagit, men den bör innebära en viss förlängning även för dem som under avstängningen söker arbete genom förmedlingen.

Avstängningstiden bör förlängas så att den i normalfallet uppgår till sex veckor, dvs två veckor mer än f n.

Arbetsförmedlingen skall även under en avstängningsperiod arbeta för att finna en lämplig anställning för den arbetslöse. Därför är det väsentligt att den arbetslöse också under avstängningsperioden upprätthåller kontakten med förmedlingen för att själv kunna ta del av utbudet av lediga platser och för att ge förmedlingen tillfälle att göra den utredning som behövs för att den skall kunna föreslå annan åtgärd. En allmän strävan bör vara att utforma

ersättningsreglerna så att de främjar den arbetslöses kontakter med arbetsförmedlingen och därigenom bidrar till att förkorta arbetslöshetsperioderna. Avstängningsreglerna bör konstrueras så att de uppmuntrar den avstängde att upprätthålla kontakten med förmedlingen.

Den kritik som från remissinstansernas sida har riktats mot ALF-utredningens förslag går i allmänhet ut på att de föreslagna reglerna måste förenklas. De av utredningen föreslagna reglerna har ansetts kunna bli administrativt betungande. Flera remissinstanser, bl a AMS, LO, TCO och Arbetslöshetskassornas samorganisation, har därför föreslagit att avstängningstiden anges i eljest ersättningsberättigade dagar i stället för som f n i kalenderdagar (bland vilka även arbetsfria dagar ingår).

Det av nämnda remissinstanser förordade systemet bygger på samma princip som det som tillämpas vid beräkningen av karenstid. Det innefattar krav på bl a att den arbetslöse skall vara anmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen för att avstängningstiden skall löpa. Denna av remissinstanserna föreslagna utformning av avstängningsreglerna torde vara lättare att förklara för de berörda än det system som utredningen har föreslagit och ansluter dessutom närmare till övriga regler för försäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Som avstängningstid bör därutöver räknas sådan tid då den avstängde enligt arbetsgivarintyg har utfört förvärvsarbete.

Den föreslagna konstruktionen kräver att en yttersta gräns fastställs för hur länge en avstängning skall få verka om den arbetslöse inte söker arbete under avstängningstiden. För att avstängningstiden i normalfallet skall bli två veckor längre än f n, samtidigt som tiden skall kunna fördubblas om den arbetslöse inte söker arbete, bör avstängningstiden i fortsättningen vara högst 14, 28 eller 84 kalenderdagar beroende på hur länge det avvisade arbetet var avsett att vara.

I linje med förslaget att den arbetslöse skall vara anmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen under avstängningsperioden ligger utredningens förslag att han vid förnyad självförväld arbetslöshet under pågående avstängningsperiod skall kunna drabbas av en ytterligare avstängning. Förslaget bör därför genomföras.

De nu förordade förslagen medför ändringar i 30 och 31 §§ lagen om arbetslöshetsförsäkring samt 27 och 28 §§ lagen om kontant arbetsmarknadsstöd.

Utkast till de författningsändringar som föranleds av förslagen återfinns i bilaga 7.

SFS 1973: 732

Utkom från trycket
den 30 oktober 1973

**Kungl. Maj:ts kungörelse
om grundbidrag, progressivbidrag och förvaltningsbidrag
till erkända arbetslöshetskassor;**

utfärdad den 28 september 1973.

Kungl. Maj:tt förordnar följande med stöd av riksdagens beslut¹.

1 § Till erkänd arbetslöshetskassa utgår grundbidrag, progressivbidrag och förvaltningsbidrag. Bidragen beräknas för kalenderår.

Ändrad 1079:388

2 § Grundbidrag utgår med 75 kronor för varje utgiven dagpenning.

3 § Progressivbidrag utgår dels med ett fast belopp för varje dagpenningklass enligt en till denna kungörelse som bilaga 1 fogad tabell, dels med en procentuell andel av dagpenningen före avdrag för preliminär skatt men efter avdrag av belopp, som svarar mot grundbidraget och nämnda fasta belopp. Procentandelen bestämmes i förhållande till antalet ersättningsdagar per medlem enligt en till denna kungörelse som bilaga 2 fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser.

4 § För kassa, där medlemmarna enligt 17 § lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring är fördelade på olika klasser, beräknas grundbidrag och progressivbidrag särskilt för varje klass.

För dagpenning som nedsättes till följd av överförsäkrings- eller pensionsavdrag enligt 20 eller 21 § lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring minskas grundbidraget och progressivbidraget i motsvarande mån. Därvid skall i första hand progressivbidraget nedsättas.

5 § Arbetsmarknadsstyrelsen innehåller så stor del av grundbidrag och progressivbidrag som svarar mot den skatt som skall avdragas på utbetald dagpenning.

6 § Förvaltningsbidrag utgår för verksamhetsår med en procentuell andel av ett grundbelopp om sex kronor per medlem enligt följande.

¹ Prop. 1973: 56, InU 23, rskr 251.

SFS 1973: 732

Antal ersättningsdagar per medlem	Procentuell andel av grundbeloppet
0,00— 0,39	50
0,40— 0,59	65
0,60— 0,79	80
0,80— 1,49	100
1,50— 2,99	115
3,00— 5,99	130
6,00— 8,99	150
9,00—11,99	175
12,00—14,99	200
15,00—17,49	225
17,50—19,99	250
20,00—21,99	275
22,00—	300

7 § Har antagande till erkänd arbetslöshetskassa gällt viss del av ett kalenderår, beräknas progressivbidraget och förvaltningsbidraget för denna del av året efter förhållandena under ett helt år.

Första stycket skall äga motsvarande tillämpning beträffande beräkning av progressivbidraget för viss klass, då klassindelningen inom erkänd arbetslöshetskassa väsentligt ändrats under året.

8 § Antalet årsmedlemmar under visst kalenderår motsvarar en sjättedel av summan av antalet medlemmar vid utgången av envar av perioderna januari—februari, mars—april, maj—juni, juli—augusti, september—oktober och november—december eller, om antagandet till erkänd arbetslöshetskassa gällt endast under del av året, vid utgången av varje period, under vilken antagandet hela tiden varit gällande.

Antalet ersättningsdagar per medlem under visst kalenderår motsvarar antal dagar under året, för vilka hel dagpenning utgått, dividerat med antalet årsmedlemmar under samma år.

9 § Vid tillämpningen av denna kungörelse skall vid beräkning av antalet ersättningsdagar och utgiven ersättning halva ersättningsdagar sammanläggas till hela dagar.

10 § Grundbidrag, progressivbidrag och förvaltningsbidrag utbetalas i efterskott för kalenderår efter ansökan till arbetsmarknadsstyrelsen. Arbetsmarknadsstyrelsen äger å konto utbetala bidrag per den 28 februari, den 30 april, den 30 juni, den 31 augusti och den 31 oktober samt, när särskilda skäl föreligger, vid annan tidpunkt.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1974, då förordningen (1956: 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor och kungörelsen (1957: 482) angående handläggningen av frågor om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor skall upphöra att gälla. De äldre bestämmelserna skall dock gälla för statsbidrag avseende tiden till och med den 31 december 1973. Beräkning av statsbidrag för försäkringsåret 1972/73 och tiden den 1 september—den 31 december 1973 skall ske efter förhållanden, som motsvarar en tolv månadersperiod.

CARL GUSTAF

BERTIL LÖFBERG
(Inrikesdepartementet)Övergångsbestämmelser till SFS 1979:388

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1979. Aldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om statsbidrag som avser tid före ikraftträdandet.

Svensk författningssamling

SFS 1981:155

Utkom från trycket
den 10 mars 1981

**Förordning
om ändring i kungörelsen (1973:732) om grundbidrag,
progressivbidrag och förvaltningsbidrag till erkända
arbetslöshetskassor;**

utfärdad den 26 februari 1981.

Regeringen föreskriver att bilaga 1 till kungörelsen (1973:732) om grundbidrag, progressivbidrag och förvaltningsbidrag till erkända arbetslöshetskassor skall ha nedan angivna lydelse.

Bilaga 1¹

Dagpenning- klass	Det fasta belopp enligt 3 § som svarar mot varje dagpenningklass
80	2
90	11
100	19
110	28
120	33
130	39
140	45
150	51
160	56
170	63
180	68
190	74
200	79
210	84

Denna förordning träder i kraft den 1 april 1981. För erkänd arbetslöshetskassa, som efter ikraftträdandet tillämpar dagpenningklassen 195 kronor, skall det fasta beloppet enligt 3 § utgöra 76 kronor.

På regeringens vägnar

KARIN ANDERSSON

Lars Lunning
(Arbetsmarknadsdepartementet)

¹ Senaste lydelse 1979: 388.

Ändrad 1977:52

Bilaga 2

Antal ersättningsdagar per medlem	Progressivbidragets storlek i procent av hela bidragsunderlaget enligt 3 § vid olika antal ersättningsdagar per medlem
0.00-1.50	0.0
1.75	12.0
2.00	21.5
2.25	29.5
2.50	36.0
2.75	41.4
3.00	45.9
3.25	49.7
3.50	53.7
4.00	58.5
4.50	62.8
5.00	66.2
6.00	71.4
7.00	75.1
8.00	77.9
9.00	80.1
10.00	81.9
11.00	83.3
12.00	84.5
13.00	85.6
14.00	86.4
15.00	87.2
16.00	87.8
17.00	88.4
18.00	88.9
19.00	89.3
20.00	89.7
21.00	89.9
22.00 och däröver	90.0

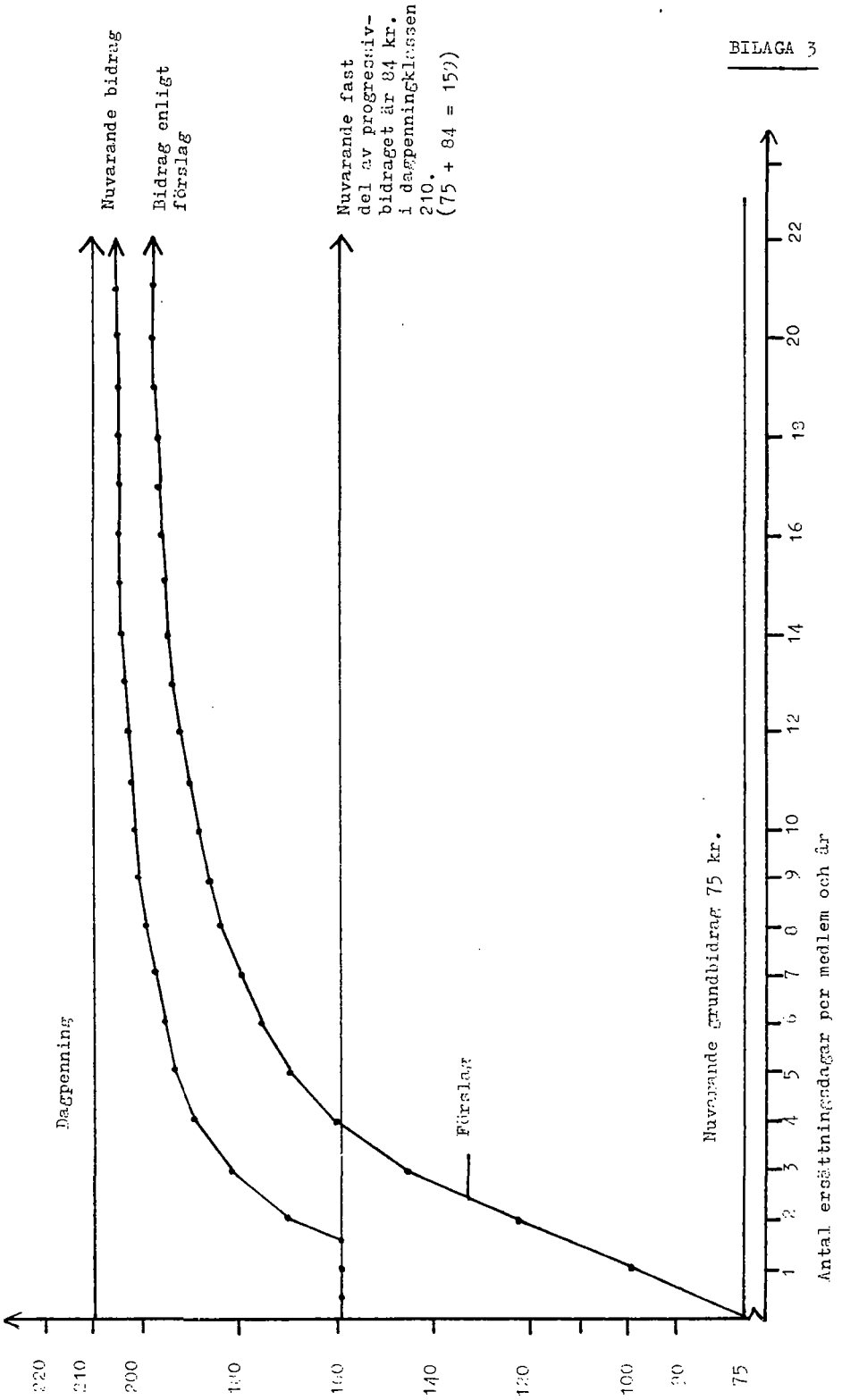
Särskilda bestämmelser: Vid annat antal ersättningsdagar per medlem än sådant som direkt framgår av tabellen interpoleras lineärt mellan de i tabellen angivna procentalen, varvid det erhållna resultatet avrundas till närmaste tiondels procent. Vid lika avstånd sker avrundningen uppåt.

Bilaga 2Progressivbidraget

Antal ersättnings- dagar per medlem	Progressivbidragets rörliga del i procent av underlaget enligt nuvarande regler (kungörelsens bil 2)	Progressivbidraget i procent av skillnaden mellan dagpenning och grundbidrag (förslag)
0	0,0	0,0
1,0	0,0	17,5
1,5	0,0	
1,75	12,0	
2	21,5	35,0
2,25	29,5	39,3
2,5	36,0	43,6
2,75	41,4	47,6
3	45,9	51,3
3,25	49,7	54,7
3,5	53,7	57,8
4	58,5	62,8
4,5	62,8	66,7
5	66,2	69,8
6	71,4	74,4
7	75,1	77,8
8	77,9	80,3
9	80,1	82,2
10	81,9	83,8
11	83,3	85,1
12	84,5	86,1
13	85,6	87,0
14	86,4	87,8
15	87,2	88,4
16	87,8	89,0
17	88,4	89,5
18	88,9	90,0
19	89,3	90,4
20	89,7	90,8
21	89,9	91,1
22	90,0	91,3

GRUDBIDRAG OCH PROGRESSIVBIDRAG I DAGPENNINGKLASS 210 (nuvarande grundbidrag)

Statsbidrag,
kr.

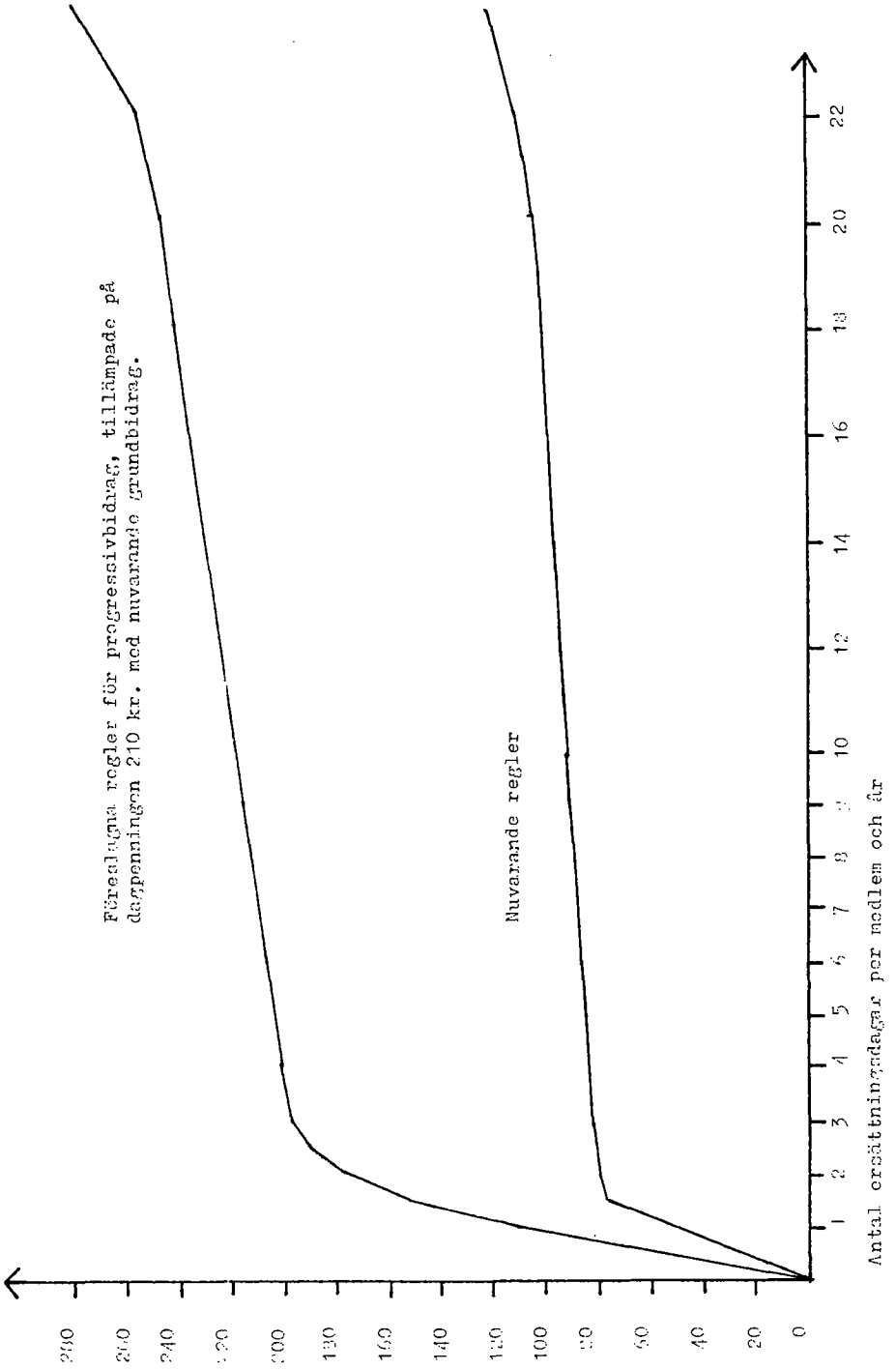
BILAGA 3

Nuvarande grundbidrag 75 kr.

Nuvarande fast del av progressivbidraget är 84 kr. i dagpenningklassen 210. (75 + 84 = 159)

KASSORNAS NETTOKOSTNAD FÖR DAGPÅRINGAR (Total utgift minus statsbidrag)

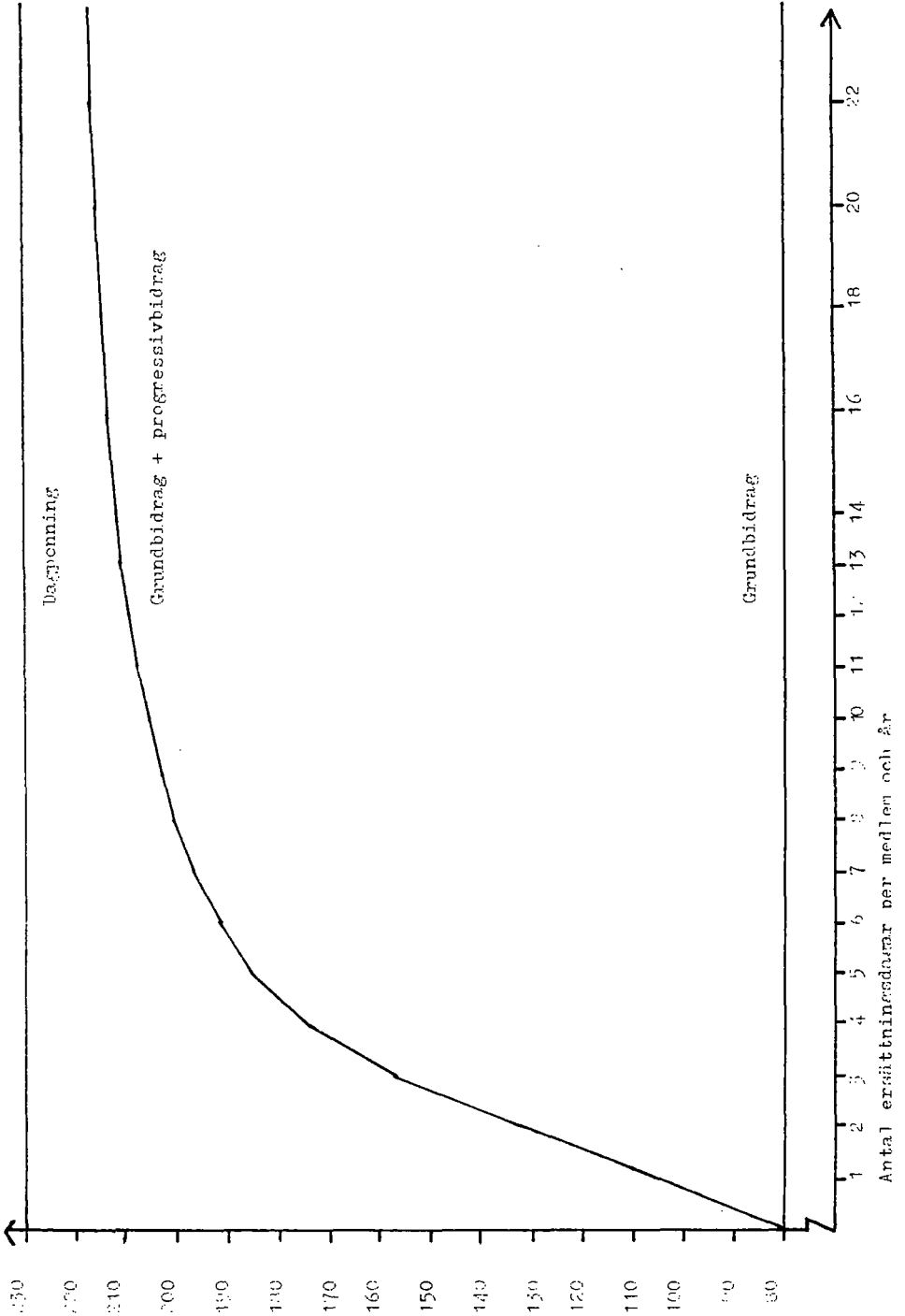
Nettokostnad per medlem
och år, kr.

GRUNDBIDRAG OCH PROGRESSIVBIDRAG ENLIGT FÖRSLAG

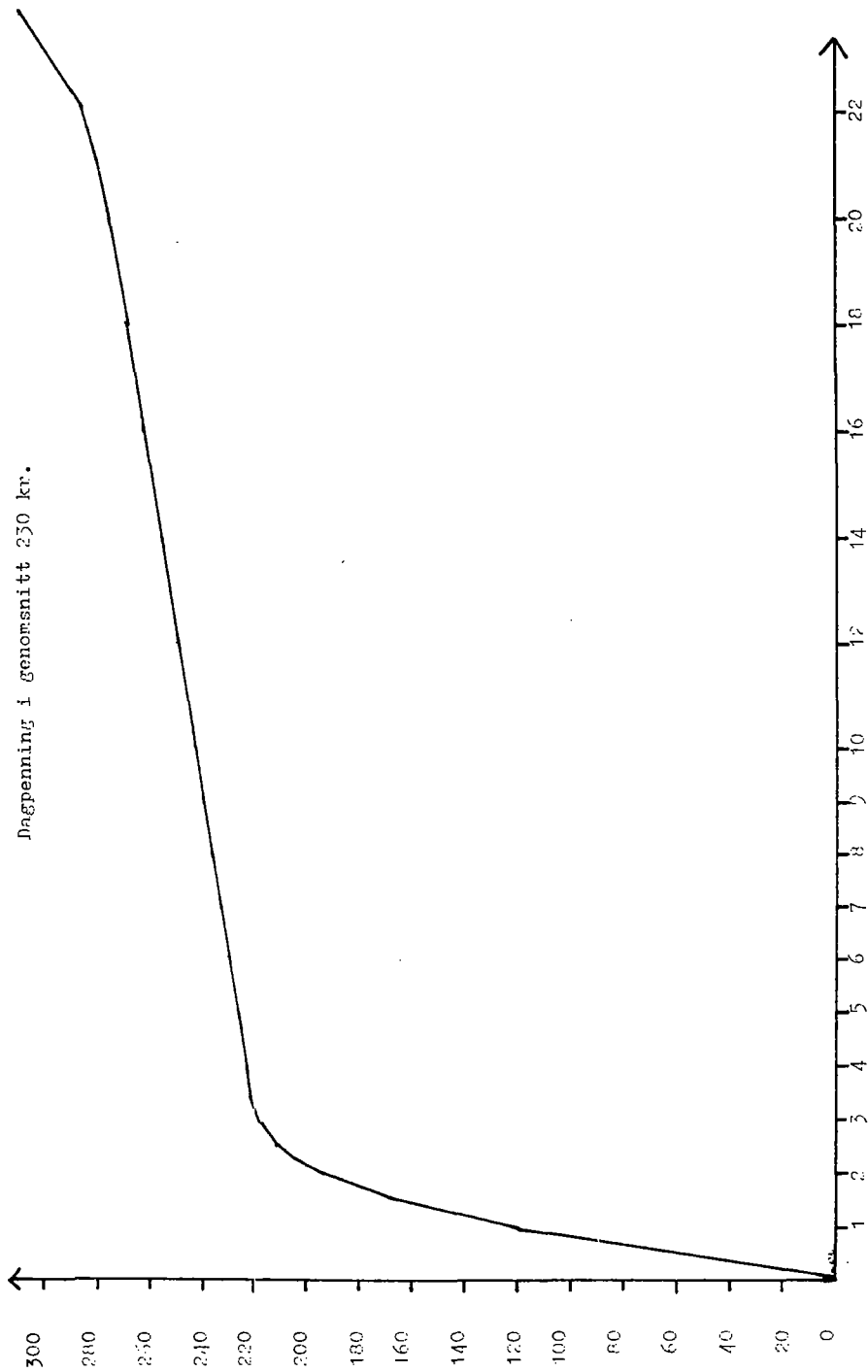
Besparning i genomsnitt 230 kr.

Statsbidrag,
kr.

KASSORNAS NETTOKOSTNAD FÖR DAGPENNINGAR (total utgift minus statsbidrag)
enligt förslag i denna promemoria.

Nettokostnad per medlem
och år, kr.

Antal ersättningsdagar per medlem och år

Förslag tillLag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 17, 30, 31 och 56 §§ lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse17 §¹

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, 200 och 210 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Dagpenning, som berättigar till statsbidrag, får utges i dagpenningklasser om 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, 200, 210, 220, 230, 240 och 250 kronor. Härutöver kan en erkänd arbetslöshetskassa, med arbetsmarknadsstyrelsens medgivande, på egen bekostnad utge dagpenning till den försäkrade. Arbetslöshetskassan beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Under de första 30 ersättningsdagarna efter det att den försäkrade har uppfyllt karensvillkoret enligt bestämmelserna i 13, 15 och 16 §§ skall den dagpenning, som berättigar till statsbidrag, sättas ned med 40 kronor jämfört med vad som annars skulle ha utgått. Dagpenning utges dock alltid med lägst det belopp som skulle ha utgått ifall den försäkrade hade varit berättigad till kontant arbetsmarknadsstöd.

¹Senaste lydelse 1981:152.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

30 §

Är det sannolikt att arbete som avses i 29 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar, utgör avstängningstiden sju respektive 14 dagar. I annat fall är avstängningstiden 28 dagar.

Är det sannolikt att arbete som avses i 29 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar eller mer än tio dagar, utgör avstängningstiden fem, tio respektive trettio ersättningsdagar. I avstängningstiden inräknas endast dag för vilken dagpenning skulle ha utgått, om avstängningen inte hade skett, eller dag under vilken den försäkrade har utfört förvärvsarbete. Avstängningstiden får dock inte överstiga 14, 28 respektive 84 kalenderdagar.

Inträffar under avstängningstiden händelse som avses i 29 §, beräknas ny avstängningstid i enlighet med bestämmelserna i första stycket, om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden.

Är det uppenbart att försäkrad ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då han vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall han vara avstängd till dess han utfört förvärvsarbete under 20 dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 29 § inträffat eller från den senare dag arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

31 §

Bestämmelserna i 29 § 1-3 om arbete får, om det är skäligt, tillämpas i fråga om arbetsmarknadsutbildning. Avstängningstiden är i sådana fall 28 dagar. Bestämmelsen i 30 § tredje stycket äger därvid motsvarande tillämpning.

Bestämmelserna i 29 § 1-3 om arbete får, om det är skäligt, tillämpas i fråga om arbetsmarknadsutbildning. Bestämmelserna i 30 § skall därvid gälla i tillämpliga delar.

56 §²

Erkänd arbetslöshetskassa skall såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande per medlem räknat minst summan av förvaltningskostnader per medlem under det sistförflutna räkenskapsåret och halva det genomsnittliga ersättningsbelopp kassan utgivit per ersättningsdag och medlem under det sistförflutna räkenskapsåret, efter avdrag för preliminär skatt, multiplicerat med det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per medlem under de fem senaste åren.

Erkänd arbetslöshetskassa skall såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande per medlem räknat minst summan av förvaltningskostnader per medlem under det sistförflutna räkenskapsåret och en tredjedel av det genomsnittliga ersättningsbelopp kassan utgivit per ersättningsdag och medlem under det sistförflutna räkenskapsåret, efter avdrag för preliminär skatt, multiplicerat med det genomsnittliga antalet ersättningsdagar per medlem under de fem senaste åren.

Om särskilda skäl föreligger, får arbetsmarknadsstyrelsen föreskriva att såsom fond skall avsättas annat belopp än som följer av första stycket.

Intill dess kassan varit i verksamhet under fem år, skall arbetsmarknadsstyrelsen årligen bestämma fondens minimibelopp.

²Senaste lydelse 1976:828.

BILAGA 7

Utbetalning av ersättning får ej påbörjas, förrän arbetsmarknadsstyrelsen med hänsyn till kassans tillgångar samt kassans ekonomiska ställning i övrigt lämnat medgivande till det.

Överskott på verksamheten skall tillföras fonden.

Fonden får tas i anspråk endast i den mån kassans inkomster ej förslår till täckande av kassans löpande utgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982.

I fråga om försäkrad som vid ikraftträdandet redan uppbär dagpenning tillämpas inte 17 § andra stycket så länge den då pågående ersättningsperioden varar.

Vid avstängning som grundar sig på en händelse som har inträffat före ikraftträdandet gäller 30 och 31 §§ i deras äldre lydelse.

Förslag tillLag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom föreskrivs att 18, 27 och 28 §§ lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse18 §¹

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 75 kronor för dag.

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 80 kronor för dag.

Till den som söker deltidsarbete eller i annat fall är arbetslös under del av vecka utgår arbetsmarknadsstöd med det antal ersättningsdagar per vecka som följer av en av regeringen fastställd omräkningstabell.

27 §

Är det sannolikt att arbete som avses i 26 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar, utgör avstängningstiden sju respektive 14 dagar. I annat fall är avstängningstiden 28 dagar.

Är det sannolikt att arbete som avses i 26 § skulle ha varat högst fem dagar eller mer än fem men högst tio dagar eller mer än tio dagar, utgör avstängningstiden fem, tio respektive trettio ersättningsdagar. I avstängningstiden inräknas endast dag för vilken dagpenning skulle ha utgått, om avstängningen inte hade skett, eller dag under vilken stödtagaren har utfört förvärvsarbete. Avstängningstiden får dock inte överstiga 14, 28 respektive 84 kalenderdagar.

Inträffar under avstängningstiden händelse som avses i 26 §, beräknas ny avstängningstid i enlighet med bestämmelserna i första stycket, om inte den nya avstängningstiden ryms inom den löpande avstängningstiden.

¹Senaste lydelse 1979:386.

Nuvarande lydelseFöreslagen lydelse

Är det uppenbart att stödtagaren ej vill antaga lämpligt arbete, såsom då han vid upprepade tillfällen har avvisat erbjudet sådant arbete, skall han vara avstängd till dess han utfört förvärvsarbete under 20 dagar.

Avstängningstiden räknas från den dag då det förhållande som anges i 26 § inträffat eller från den senare dag arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer.

28 §

Bestämmelserna i 26 § 1-3 om arbete får, om det är skäligt, tillämpas i fråga om arbetsmarknadsutbildning. Avstängningstiden är i sådana fall 28 dagar. Bestämmelsen i 27 § tredje stycket äger därvid motsvarande tillämpning.

Bestämmelserna i 26 § 1-3 om arbete får, om det är skäligt, tillämpas i fråga om arbetsmarknadsutbildning. Bestämmelserna i 27 § skall därvid gälla i tillämpliga delar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1982. Vid avstängning som grundar sig på en händelse som har inträffat före ikraftträdandet gäller 27 och 28 §§ i deras äldre lydelse.

Sammanställning av remissyttranden över departementspromemorian Förslag till ändrat bidragssystem m. m. inom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen (Ds A 1981: 17)

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av riks försäkringsverket (RFV), statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO), Sveriges arbetsledareförbund (SALF) och SHIO-Familjeföretagen.

LO har bifogat ett gemensamt yttrande till LO av Beklädnadsarbetarnas Förbund, Svenska Gruvindustriarbetareförbundet, Svenska Metallindustriarbetareförbundet, Svenska Träindustriarbetareförbundet, Svenska Fabriksarbetareförbundet, Svenska Livsmedelsarbetareförbundet och Svenska Pappersindustriarbetareförbundet.

I det följande återges remissinstansernas yttranden i huvudsakligen oavkortat skick under olika avsnitt.

1 Allmänna synpunkter

RFV

Verket får i anledning härav meddela att verket från de synpunkter verket har att företräda inte har något att erinra mot de i promemorian framförda förslagen. Till förslaget i sak tar verket inte ställning.

Statskontoret

Som utgångspunkter för utredningsarbetet enligt föreliggande betänkande anges bl. a. att man måste vidta åtgärder för att begränsa statens totala utgifter för arbetslöshetsförsäkringen och att regelsystemet för statsbidrag till densamma bör förenklas. Med dessa utgångspunkter som bakgrund biträder statskontoret i stort de framlagda förslagen. Verket vill dock göra vissa kommentarer i anslutning till delar av förslagen.

LO

LO:s grunduppfattning är att kampen mot obalansen i den svenska ekonomin främst måste bedrivas med offensiva medel. Detta skapar förutsättningar för att på sikt också minska underskottet i statsbudgeten. LO är emellertid också medveten om det angelägna i att noggrant pröva möjligheterna att spara på offentliga utgifter. En absolut förutsättning för sådana

sparåtgärder måste emellertid vara att de inte slår orättvist och att de inte heller rubbar på fördelningspolitikens grundprinciper.

Samtliga av den borgerliga regeringens genomförda och aktualiserade sparåtgärder har denna oacceptabla inriktning och slår huvudsakligen mot LO-medlemmar. Det nu framlagda förslaget om förändringar inom arbetslöshetsförsäkringen är ytterligare ett exempel på att människor i en svag och utsatt position ska vidkännas försämringar och få bära ökade bördor. I ett nyligen avgivet remissyttrande beträffande sjukförsäkringen angav LO: "Att minska utrymmet för privat konsumtion genom försämringar i sjukförsäkringen är att låta de sjuka bära bördorna – ju mer och ju oftare sjuk desto tyngre börda." Motsvarande kommer att bli aktuellt också för arbetslösa om förslaget genomförs.

ALF-utredningen avlämnade år 1978 ett väl genomarbetat förslag till allmän arbetslöshetsförsäkring varom rådde stor enighet men som trots utfästelser i regeringsdeklarationen m. m. inte lett fram till några åtgärder från den borgerliga regeringen. Närmare 4 år efter ALF-utredningens avlämnande kommer nu ett britsfälligt genomarbetat förslag och med en så kort remisstid att underremisser och andra väsentliga former av samråd och opinionsyttringar nära nog omöjliggjorts. Förslaget står helt i strid med ALF-utredningens intentioner såväl i fråga om försäkringsförmåner som finansieringen av dessa.

TCO

TCO har länge aktivt drivit frågan om en allmän arbetslöshetsförsäkring. Redan i det arbetsmarknadspolitiska program som antogs av 1973 års TCO kongress var ett viktigt krav att det utan dröjsmål borde tillsättas en utredning om hur en obligatorisk försäkring skall utformas, finansierad med arbetsgivaravgifter men med bibehållande av ett avgörande inflytande från de fackliga organisationerna på systemets tillämpning. En allmän arbetslöshetsförsäkring, framhöll TCO, skulle bl. a. kunna ge ett bättre stöd för de nytillträdande på arbetsmarknaden. Genom finansiering med arbetsgivaravgifter skulle den också innebära en utjämning av kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen mellan grupper på arbetsmarknaden med olika risk för arbetslöshet. Efter det att TCO tillsammans med LO i februari 1974 skrivit till arbetsmarknadsdepartementet och begärt en utredning tillsattes inom kort utredningen om en allmän arbetslöshetsförsäkring. Utredningen lämnade under år 1978 sitt slutbetänkande med förslag till konstruktion av ett försäkringssystem. Detta betänkande fick vid remissbehandlingen ett positivt bemötande. Vad som hänt inom området efter detta är att departementet nu presenterar den aktuella promemorian. TCO vill uttrycka sin besvikelse över denna behandling av denna fråga.

Efter en så noggrann prövning som är möjlig inom den anvisade remisstiden finner TCO att organisationen måste i huvudsak avvisa de förslag som framförts i promemorian.

2 Dagpenningen

2.1 Generell höjning

AMS

Arbetsmarknadsstyrelsen har i sina petitor åren 1980 och 1981 föreslagit höjningar av såväl dagpenningen inom försäkringen som det kontanta arbetsmarknadsstödet. Med hänsyn till pris- och löneutvecklingen är det nu skäligt med en kraftig höjning. Styrelsen anser att en högsta dagpenning på 280 kr., som Arbetslöshetskassornas Samorganisation föreslagit, skulle vara erforderlig för att i stort sett återföra dagpenningen till den relativa nivå som gällde år 1974. En så betydande höjning skulle emellertid få stora konsekvenser för försäkringens finansiering. Det gäller såväl kassornas egen del som de delar vilka finansieras med arbetsgivaravgifter och skattemedel. Styrelsen anser dock att den i promemorian föreslagna höjningen är för låg och att högsta dagpenning i vart fall bör fastställas till 250 kr. Det kontanta arbetsmarknadsstödet bör höjas till 90 kr.

LO

LO har i remissyttranden och i kongressbeslut nyligen krävt en anpassning av arbetslöshetsersättningen till pris- och löneutvecklingen eftersom arbetslöshetsersättningen drabbas av eftersläpning i förhållande till andra socialförsäkringar. LO har därför anslutit sig till Arbetslöshetskassornas Samorganisations (SO) uppfattning och framställning om förhöjda dagpenningbelopp nu senast till max. 280 kr.

Förslaget om höjning av högsta dagpenningen till 230 kr. är klart otillräckligt med hänsyn till behovet av rimlig kompensation för inkomstbortfall vid arbetslöshet. Den differentiering och möjlighet till självfinansiering av dagpenningen som föreslås och som kommenteras i det följande anser LO inte vara någon acceptabel väg till ökad kompensation utan leder till splittring och ojämlikhet mellan olika grupper arbetslösa såväl inom som mellan de skilda arbetslöshetskassorna.

SAF

Vi har ingenting att erinra mot en höjning till 230 kr. Om en ytterligare höjning av högsta dagpenningbelopp – exempelvis till 250 kr. – skall ske, måste detta enligt vår mening helt finansieras genom höjda medlemsavgifter.

Den föreslagna höjningen av det kontanta arbetsmarknadsstödet från nuvarande 75 kr. till 80 kr. fr. o. m. den 1 juli 1982 anser vi motiverad.

TCO

TCO har i skrivelse till arbetsmarknadsdepartementet 1981-08-25 stött arbetslöshetskassornas samorganisations krav på höjd dagpenning till en högsta penningklass på 280 kr.

SACO/SR

SACO/SR anser att det är befogat med en kraftig höjning av dagpenningen. Anledningen till detta är att dagpenningen under flera år varit för låg i förhållande till pris- och löneutvecklingen. Den föreslagna höjningen av dagpenningbeloppet anser SACO/SR vara för liten och vill kraftigt understryka arbetslöshetskassornas samorganisations tidigare begäran om att få höja dagpenningen till 280 kr.

SO

SO har, i tidigare framställningar till regeringen och arbetsmarknadsdepartementet, klart visat att dagpenningen f. n. och sedan flera år är för låg i förhållande till pris- och löneutvecklingen och i förhållande till utvecklingen inom andra försäkringar. Förslaget tar ingen hänsyn härtill. I stället konstrueras förslaget så som om nuvarande högsta dagpenning 210 kr. är en riktig och rimlig ersättningsnivå och något slags riktpunkt för fortsatta överväganden. Ett sådant resonemang är enligt SO:s mening felaktigt. SO hävdar att dagpenningen i enlighet med vad SO tidigare yrkat bör höjas fr. o. m. 1982-07-01 till 280 kronor. SO erinrar om att såväl LO som TCO stöder denna begäran.

SALF

SALF delar uppfattningarna som framförs i promemorian att arbetslöshetsersättningens dagpenning bör höjas och att det är angeläget att dagpenningen kan höjas i takt med löneutvecklingen. Arbetslöshetskassornas Samorganisation (SO) har i skrivelse av 1981-07-22 till statsministern redovisat motiven för en höjning av dagpenningen. SO föreslår också i sin skrivelse att nya dagpenningklasser inrättas med en högsta dagpenningklass på 280 kr. fr. o. m. 1982-07-01. SALF stöder SO:s förslag att dagpenningen måste höjas och att nya klasser inrättas med en högsta dagpenningklass på 280kr.

SHIO-Familjeföretagen

Organisationen tillstyrker förslagen om höjning av dagpenningen.

2.2 Differentiering av dagpenningen*RRV*

Utredningens förslag om att dagpenningarna skall differentieras så att de blir beroende på arbetslöshetstiden skapar, förutom att reglerna blir tillkrånglade, samma problem som förslaget om frihet för kassorna att bestämma ersättningsnivån. Också detta förslag kan, om det genomförs, äventyra möjligheterna att driva en aktiv arbetsmarknadspolitik. Dessa förhållanden talar enligt RRV för att det inte bör genomföras.

AMS

En differentiering av dagpenningen enligt förslaget torde inte medföra några väsentliga administrativa problem för arbetslöshetskassorna. Enligt styrelsens mening bör emellertid kontantstöd vid arbetslöshet i princip vara en kortvarig åtgärd – insatt under en period då man söker nytt arbete eller någon annan åtgärd planeras av arbetsförmedlingen – och reglerna således utformade enligt denna princip. Ur psykologisk synvinkel är det olyckligt om det av den enskilde uppfattas som gynnsamt att arbetslöshets-tiden blir lång. En sådan utformning av reglerna är också ett dåligt incitament till egna ansträngningar för att snabbt komma ur arbetslösheten. Styrelsen anser att en långvarig arbetslöshet i första hand skall mötas med andra åtgärder – främst arbete och utbildning – än med ökat kontantstöd. Dessvärre har utvecklingen under det senaste året gått i den andra riktningen, dvs. de arbetslösa har i växande utsträckning tvingats repliera på kontantstöd. Den enskildes levnadsomkostnader är heller inte lägre i början av en arbetslöshet. Därtill kommer att kompensationsnivån redan i det nuvarande systemet genom karensen är lägre vid korta arbetslösheten än vid längre.

Enligt lagförslaget skall en period med lägre ersättning följa på varje karens. Enligt nuvarande regler har den som erhållit en ersättningsperiod om 300 dagar rätt till en ny period om han under den gångna perioden uppfyllt ett arbetsvillkor. Han skall i så fall genomgå ny karenns. För medlemmen ter sig denna karenns oförklarlig eftersom den förläggs mitt inne i en ur hans synpunkt obruten arbetslöshetsperiod. Om denna karenns – på sätt som föreslås – skulle följas av en period med 30 ersättningsdagar med en lägre dagpenning, skulle detta säkerligen te sig än oförklarligare för medlemmen. En sådan effekt skulle inte heller ligga i linje med motiveringen för differentieringen, nämligen att underlätta för dem som varit arbetslösa under lång tid. Styrelsen anser att karennsen bör slopas i de nämnda fallen. Detta skulle vara särskilt påkallat om en differentiering av dagpenningen genomförs enligt förslaget.

Det nuvarande systemet med en högsta tillåten dagpenning och de regler som tillämpas för beräkning av ersättning till personer som är arbetslösa del av vecka, medför att den som före arbetslösheten haft en låg inkomst får en högre kompensationsnivå än den som förlorat en högre inkomst. Detta är fallet även om den låga inkomsten beror på att medlemmen endast arbetat deltid. Generellt sett innebär detta att heltidsarbetande har en sämre kompensation än deltidsarbetande inom försäkringen.

Styrelsen avstyrker förslaget om en differentiering av dagpenningen.

LO

Ersättningsreglerna inom arbetslöshetsförsäkringen ger genom karennsbestämmelserna den effekten att kompensationen vid korttidsarbetslöshet blir förhållandevis lägre än vid arbetslöshet längre perioder. Ett genomfö-

rande av departementsförslaget skulle innebära en ökad självrisk för redan utsatta grupper. Med hänsyn också till den negativa reallöneutvecklingen och de snäva marginaler som många familjer lever med och det som nyss påpekats om självriskerna i systemet kan LO inte acceptera departementsförslaget om en differentiering av dagpenningarna.

SAF

Den i promemorian föreslagna differentieringen av dagpenningen med hänsyn till arbetslöshetstidens längd kan vi inte tillstyrka. Det är klart olämpligt att de som drabbats av arbetslöshet skall finna det ekonomiskt fördelaktigt att vänta ut en högre dagersättning.

En sådan ordning skulle utgöra ett mycket dåligt incitament till egna ansträngningar för att komma ur arbetslöshetssituationen och kan väntas leda till en förlängning av arbetslöshetstiden.

TCO

Förslaget om differentierad dagpenningklass kan ej biträdas. Dels innebär förslaget ett införande av en 30 dagars partiell karens, vilket inte kan tillstyrkas då det innebär ökad ekonomisk belastning på redan tidigare utsatta människor på ett sätt som ej är förenligt med socialförsäkringarnas grundtanke att ge ekonomiskt skydd vid inkomstbortfall. Dels medför förslaget administrativa merkostnader då bl. a. datarutinen måste omarbetas.

SACO/SR

SACO/SR avvisar idén om att differentiera dagpenningen så att den som är arbetslös under en längre period skulle få en högre dagpenning. SACO/SR kan instämma i att det kan vara ekonomiskt påfrestande att vara arbetslös under en längre period. Samtidigt är det SACO/SR:s bestämda uppfattning att ett kontant stöd vid arbetslöshet är en temporär åtgärdsom skall användas till att skaffa ett nytt arbete eller för att få del av en aktiv arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Det får därför inte uppfattas som en fördel att vara arbetslös under en längre period. Differentierad dagpenning skulle också innebära en större arbetsbörda för kassorna.

SO

Förslaget om differentiering av dagpenningen så att den reduceras under den första tiden av en ersättningsperiod ger anledning till flera erinringar.

För det första är förhållandet att vi idag har en karens i arbetslöshetsförsäkringen omfattande de fem första i och för sig ersättningsberättigade dagarna, under vilka någon ersättning ej utgår. SO har i sitt yttrande över ALF-utredningens betänkande entydigt hävdade att karensen i arbetslöshetsförsäkringen bör tas bort och även i särskild skrivelse 1979 gjort framställning härom. Förslaget om differentiering av dagpenningen med ett

lägre belopp under de 30 första dagarna innebär i realiteten att man för in ytterligare en karensvecka, eftersom nedsättning av dagpenningen med 40 kr. under 30 ersättningsdagar motsvarar oreducerad ersättning under en vecka. Förslaget verkar alltså i rakt motsatt riktning mot vad SO tidigare yrkat.

De höjningar av dagpenningens högsta belopp som hittills skett har givit arbetslöshetskassorna möjlighet att välja dagpenningklasser för kassans medlemmar. Den föreslagna konstruktionen innebär att kassorna inte har annan möjlighet än att välja det högsta belopp som föreslås. Ett lägre belopp skulle, bortsett från de fall som omfattas av föreslagen övergångsbestämmelse, innebära en lägre dagpenning än den nuvarande 210 kr. SO har fattat avsikten med förslaget så, att nedsättning av dagpenningen skall ske efter det eventuellt överförsäkringsavdrag verkställts.

Nedsättningen verkar därvid, relativt sett, olika beroende på dels den försäkrades normalinkomst före arbetslösheten, dels det högsta dagpenningbelopp som fastställts i arbetslöshetskassan. Låginkomsttagaren drabbas av en minskning av kompensationsgrad från 91,7% vid en normalinkomst av 4000 kr. till 69,9% och vid en normalinkomst av 3000 kr. till 63,0%. Den förbättring av ersättningsnivån som förslaget sägs avse innebär för den deltidsarbetande och för låginkomsttagare oförändrad ersättning efter 7 veckors arbetslöshet. Under de första 7 veckorna sänks ersättningen med nära en tredjedel i förhållande till för närvarande. För arbetstagar i normalinkomstlägen (exempelvis vid 6000 a 7000 kr. per månad) ligger kompensationsnivån så lågt som vid ca 70 a 75%, vilket torde sakna motsvarighet i alla annan försäkring.

SO vänder sig mot förslaget att reducera dagpenningen under viss tid också av principiella skäl. Samma kompensation bör utgå under hela ersättningstiden liksom i annan försäkring.

Förslaget bygger på förutsättningen att omprövning av dagpenningens storlek skall ske efter utgången av en ersättningsperiod, om den försäkrade på nytt klarar villkoren för ersättning. Redan f. n. gäller att den försäkrade i dylikt fall skall fullgöra ny karens, dvs. han mister ersättning under en vecka, i regel under en fortlöpande arbetslöshetsperiod. Detta förhållande är mycket otillfredställande. Så långa arbetslöshetstider som det här gäller leder regelmässigt till en efterhand svårare ekonomisk påfrestning, och en veckas bortfall av ersättning mitt under pågående arbetslöshet blir därför mycket betungande för den arbetslöse. Bestämmelsen är dessutom omöjlig att förklara för den försäkrade, som upplever den som orättvis och obegriplig. Vad som nu föreslås innebär att de försäkrade som går över i en ny ersättningsperiod liksom tidigare mister ersättning under en vecka och därefter får nedsatt ersättning under sex veckor. Utfallet av försäkringsbestämmelserna blir härigenom ännu svårare att förklara för den försäkrade. Det måste vara ett angeläget krav att bestämmelserna utformas så att de blir begripliga och uppfattas som rättvisa av dem som berörs.

SALF

SALF finner inte skäl för en differentiering av dagpenningen då det ur den arbetslöses synpunkt inte kan vara motiverat att under de första 30 dagarna ha en lägre kompensation för inkomstbortfallet. Behovet av kompensation är säkerligen lika stort under hela arbetslöshetstiden. Inte heller i promemorian anges annat skäl än att man inom ungefär samma kostnadsram skulle kunna få en högre dagpenning för de som är arbetslösa längre än 30 dagar genom en differentierad dagpenning.

SHIO-Familjeföretagen

Ett genomförande av förslaget medför en ökad självrisk. Detta synes naturligt mot bakgrund av de diskussioner som förts beträffande självrisk inom sjukförsäkringssystemet.

En ökad självrisk i detta avseende minskar objektivt sett behovet av olika arbetslöshetsbegrepp för erkända arbetslöshetskassor för arbetstagar resp. företagare. När det gäller företagare är arbetslöshetsbegreppet utformat på sådant sätt att dessa, om man bortser från vissa undantagsfall, över huvud taget inte är skyddade vid korttidsarbetslöshet. Enligt SHIO-Familjeföretagens uppfattning bör arbetslöshetsbegreppet för företagare förändras samtidigt som en ökad självrisk införs.

Den föreslagna differentieringen innebär att självrisken blir relativt sett större för arbetslösa med låg dagpenning jämfört med dem som har hög dagpenning. Detta synes inte lämpligt. SHIO-Familjeföretagen föreslår därför att nedsättningen av ersättningen under de 30 första dagarna utformas på följande sätt:

nedsättning, kr.	dagpenning, kr.
0	90
10	100—130
20	140—170
30	180—210
40	220—250

SHIO-Familjeföretagen tillstyrker ett förslag till differentiering enligt ovan under förutsättning att förslag till förändrat arbetslöshetsbegrepp för företagare framlägges senast under år 1982. Utgångspunkten för förändringen bör vara att i största möjliga utsträckning likställa arbetslöshetsbegreppen för arbetstagar och företagare.

2.3 Ej statsbidragsberättigad ersättning*Statskontoret*

I utredningen föreslås, att arbetslöshetskassorna skall ha rätt att bygga på de statsbidragsberättigade dagpenningbeloppen med en påbyggnadsdel utan statsbidrag. Sådan påbyggnad kan, vad statskontoret kan finna, finan-

sieras av kassan i viss mån genom uttag från fonderna men i långa loppet torde påbyggnaden också komma att finansieras genom ökade medlemsavgifter. Verket vill här framhålla, att de personer som vid arbetslöshet skulle kunna få högre dagpenning än statsbidragsberättigat belopp utan att bli överförsäkrade har högre löner än genomsnittet arbetstagare. Eftersom avgifterna till arbetslöshetskassorna är avdragsgilla vid inkomstbeskattningen torde därför statskassan åsamkas minskningar av skatteinkomster svarande mot en del av de höjningar av avgifterna till arbetslöshetskassorna, som orsakas av icke statsbidragsberättigad del av arbetslöshetsstödet. Om kassorna skall få rätt att bygga på dagpenningbeloppen utöver den statsbidragsberättigade delen, bör det enligt statskontorets mening anges en övre gräns över vilken påbyggnad inte är tillåten.

RRV

Utredningens förslag att arbetslöshetskassorna själva skall kunna besluta om en högre ersättning än den av statsmakterna bestämda miniminivån bygger, som utredningen också framhåller, på ett förslag som KSA-utredningen kom med i början av 1970-talet. Sedan den utredningen lämnade sitt betänkande har arbetslöshetens omfattning och struktur ändrats. Många faktorer talar för att dessa nya förhållanden kommer att vara bestående en tid. Det är dock föga känt om och i så fall hur arbetslöshetsersättningens storlek påverkar arbetslöshetens omfattning och struktur. Exempelvis finns få uppgifter om hur arbetslöshetsersättningen påverkar de arbetslösas benägenhet att anta arbetserbjudanden som varar kort tid eller arbetserbjudanden som ligger utanför bostadsorten och medför pendling eller flyttning. Vidare saknas kunskap om hur s.k. omvända flyttrörelser, från områden med tillgång på arbetstillfällen till områden med få eller inga sådana, påverkas av arbetslöshetsersättningens storlek. Eftersom kunskaperna om vilka effekter som förslaget får i dessa och andra avscenden saknas, bör samhället enligt RRVs mening inte avhända sig möjligheterna att besluta om storleken på arbetslöshetsersättningen.

RRV vill i detta sammanhang också påpeka att marginaleffekter kan uppstå för vissa grupper genom att bostadsbidrag och barntillsynskostnader påverkas. Härigenom kan reformens åsyftade effekt begränsas.

AMS

Styrelsen vill peka på ett par punkter som påverkas av om en sådan möjlighet ges att bygga på dagpenningen utöver den statsbidragsberättigade delen. Bedömningen av om ett arbete skall anses lämpligt med hänsyn till den lön som erbjudits är bl. a. beroende av nivån på den utgående arbetslöshetsersättningen. Erbjuden lön anses inte skäligen om den väsentligt understiger ersättningen. Härav följer att för den som haft en hög inkomst och därmed får en hög dagpenning kommer endast arbeten med en relativt god lön att anses lämpliga, medan den som har en lägre dagpenning

inte kan avvisa arbeten med låg lön. Ju större spännvidden är mellan lägsta och högsta dagpenning inom kassakollektivet, ju mer uttalad blir skillnaden i skäligen lön. Även om man vid bedömningen av erbjuden lön skulle sätta denna i relation till den statsbidragsberättigade dagpenningen, skulle de medlemmar som får ersättning utöver denna vara ovilliga att anta ett arbete med lön som väsentligt understiger den ersättning de får.

Utbildningsbidragen vid arbetsmarknadsutbildning har under de senaste åren legat på minst samma nivå som arbetslöshetsersättningen. Detta är väsentligt för att utbildningen skall vara attraktiv. En höjning av dagpenningen för vissa kassamedlemmar utöver statsbidragsberättigad nivå innebär att dagpenningen för deras del kommer att vara högre än utbildningsbidraget. De blir då obenägna att delta i en arbetsmarknadsutbildning om inte kassan skjuter till ett belopp eller utbildningsbidraget höjs för deras del.

Styrelsen kan inte tillstyrka förslaget om en frivillig påbyggnad på dagpenningen utöver den statsbidragsberättigade nivån såsom förslaget nu föreligger.

LO

LO kan inte heller godta den föreslagna konstruktionen om en annan differentiering nämligen att kassorna själva ska kunna bygga på ersättningsbeloppen med finansiering helt av kassorna själva. Dels strider sådana principer helt mot den utjämning i ett stort försäkringskollektiv som bör gälla varje socialförsäkring, dels finns stora risker att en sådan påbyggnad endast kan komma ifråga för grupper med låg arbetslöshetsrisk. Detta senare skulle betyda att arbetslöshetskassor med hög arbetslöshetsrisk – särskilt om det föreslagna statsbidragssystemet skulle genomföras – skulle få öka egenavgifterna mycket väsentligt för att bibehålla den nuvarande dagpenningen och helt sakna förutsättningar att ta ut ytterligare avgifter och därmed åstadkomma en påbyggnad.

LO avstyrker därför förslaget om påbyggnadsdel på försäkringen.

SACO/SR

Dessutom anser SACO/SR i likhet med vad som framfördes i organisations yttrande över KSA-utredningen år 1971 att möjligheten att utbetala högre ersättning än det maximibelopp som berättigar till statsbidrag bör öppnas.

SO

I förslaget till omkonstruktion av statsbidragsbestämmelserna ligger även att kassorna skall ha möjlighet att höja dagpenningen från 250 till 280 kr., men att mellanskillnaden helt skall betalas av arbetslöshetskassan. Sakläget är att en höjning av dagpenningen till 280 kr. är mer än befogad med hänsyn till den eftersläpning som drabbat ersättningen i arbetslöshets-

försäkringen under senare år. Samtidigt undanröjer förändringarna i statsbidragsbestämmelserna, så som de redovisas i förslaget, möjligheter för arbetslöshetskassorna att gå upptill 280 kr. Att räkna med möjlighet att använda dagpenningklass 280 kr. är enligt SO:s bedömning helt orealistiskt.

SALF

SALF stöder inte heller förslaget i promemorian att erkänd arbetslöshetskassa på egen bekostnad skall kunna utge en högre dagpenning till den försäkrade. För arbetslöshetskassornas påbyggnadsdel skall ej utgå statsbidrag. SALF stöder inte förslaget med hänsyn till de olika arbetslöshetskassornas ekonomiska möjligheter beroende på inom vilket verksamhetsområde kassorna har medlemmar. Arbetslöshetskassor med medlemmar inom branscher med hög arbetslöshet torde ha små möjligheter att besluta om en påbyggnadsdel utan statsbidrag. Andra kassor med låg arbetslöshet och stora fonder har däremot stora möjligheter att väsentligt bättre kompensera sina arbetslösa medlemmar. De orättvisor som kan uppkomma mellan olika arbetslöshetskassor gör att SALF anser att möjligheten till en påbyggnadsdel utan statsbidrag ej skall införas.

3 Statsbidragen

Statskontoret

I betänkandet uppskattas lämnade förslag medföra en minskning av statens utgifter med inte fullt 400 Mkr. och en inkomstminskning för arbetslöshetskassorna med i genomsnitt ca 125 kr. per medlem och år. För kassor med hög arbetslöshet torde minskningen bli större än så.

En inkomstminskning av detta slag måste enligt statskontorets uppfattning leda till att kassorna tvingas sträva efter största möjliga effektivisering av sin administration. För många kassor kan den i viss omfattning kompenseras av uttag från fonderna. Det torde dock för vissa kassor med små fonder och stor arbetslöshet bland sina medlemmar bli svårt att klara sig utan omfattande höjningar av redan relativt höga avgifter.

RRV

RRV ställer sig principiellt positivt till att reglerna för statsbidrag till arbetslöshetskassorna förenklas. Det förefaller också rimligt att bidraget varierar med antalet ersättningsdagar per medlem samt med dagpenningens storlek. Verket har emellertid svårt att på det underlag som presenterats, bedöma om progressiviteten är rättvis för arbetslöshetskassor med olika antal ersättningsdagar per medlem. Uppgiften om att statens utgifter kommer att minska med 400 milj. kr. om förslaget genomförs går med hänsyn till det underlag som presenterats inte heller att bedöma.

AMS

För att kunna bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslaget till ändrade statsbidragsregler har styrelsen gjort beräkningar av effekten på medlemsavgifterna m. m., dels vid oförändrad dagpenningnivå, dels vid en höjning av dagpenningen med 20 resp. 40 kr. Som framgår av beräkningarna skulle kassorna även med oförändrad dagpenningnivå få kostnadsökningar som krävde betydande avgiftshöjningar. Det skulle i vissa fall innebära oacceptabla avgifter för arbetslöshetskyddet. I sammanhanget bör erinras om att den försäkrade vid inträffad arbetslöshet genom karensvillkoret har en hög "självrisk", som i nuvarande högsta dagpenningklass utgör 1 050 kr. Det föreslagna statsbidragssystemet skulle dessutom komma att ytterligare försvaga den redan nu otillräckliga riskutjämningen mellan olika grupper.

Arbetslöshetskassorna har haft orsak att räkna med att en allmän arbetslöshetsförsäkring – som riksdagen i princip uttalat sig för – skulle bli verklighet. De har därför inte haft anledning vänta sig att en väsentlig försämring av statsbidragssystemet – med åtföljande kraftiga avgiftshöjningar för de försäkrade – skulle bli aktuell dessförinnan. För att förenkla och förbilliga avgiftsuppbörden har flertalet kassor träffat avtal med det närstående fackförbundet som innebär att förbundet åtager sig att sköta avgiftsuppbörden för de försäkrade genom att i förbundsavgiften kalkylera in även kassaavgiften. Avgiften inlevereras sedan till kassan i en klumpsumma som motsvarar kassaavgiften multiplicerad med antalet medlemmar. Redan relativt blygsamma avgiftshöjningar, och i vart fall höjningar av den storleksordning som förslaget medför, skulle för flertalet kassor och förbund kräva så omfattande organisatoriska arrangemang att de knappast är möjliga att genomföra utan ett avsevärt förberedelsearbete. Om arbetslöshetsförsäkringen skall bestå i sin nuvarande form och det är statsmakternas avsikt att en större del av kostnaderna skall bäras av medlemmarna, vore det skäligt att kassorna finge en längre tid att anpassa avgiftsuttaget efter detta förhållande. Med hänsyn härtill och då styrelsen förutsätter att målsättningen fortfarande är att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring där kostnaden för arbetslöshetskyddet täcks på annat sätt än som nu sker, bör enligt styrelsens mening förslaget till ändring av statsbidragssystemet icke genomföras f. n.

LO

LO kan i och för sig ansluta sig till förändringar av bidragssystem om syftet är att åstadkomma förenklingar i administrativt hänseende. Förslaget innebär dock att stora ekonomiska svårigheter skulle uppstå för en stor del av arbetslöshetskassorna och därmed också för de försäkrade och arbetslösa. Utan att gå in i bedömningar och analyser av förslagets tekniska konstruktion har LO från medlemsförbund och därmed också arbetslöshetskassor fått tillräckligt av konkreta bevis för bidrags försämringarnas

innebörd och konsekvenser för att eftertryckligt kunna avstyrka desamma. Ett enda exempel. Inom Hotell- och Restauranganställdas arbetslöshetskassa är högsta dagpenningen idag 195 kr. För att bibehålla denna ersättning skulle det försämrade bidragssystemet erfordra en höjning av medlemsavgiften med 25 kr. per månad. Försämringarna skulle sålunda bli förödande för kassan och sannolikt medföra en sänkning av dagpenningen. Överväganden om höjningar utöver nuvarande dagpenningnivå skulle vara helt otänkbara och en påbyggnadsdel rent utopisk.

LO får sålunda helt avstyrka de föreslagna förändringarna i statsbidragssystemet.

SAF

Av tabellen på s. 10 i den remitterade promemorian framgår att statsbidragets andel av ersättningarna från arbetslöshetskassorna ökat från 80 % år 1975 till 92 % för ettvarvt av åren 1978–1980. Medlemsavgifterna svarar sålunda numera för en mycket liten del av ersättningarna från arbetslöshetsförsäkringen. För att begränsa försäkringens anspråk på statens budget, anser vi det rimligt att medlemsavgifternas andel av ersättningarna återställs till den nivå som rådde år 1975, dvs. ca 20 %.

TCO

De fackliga organisationerna bedriver ofta uppbörd av kassaavgifterna genom att låta denna utgöra en andel i den fackliga medlemsavgiften. Även i annat fall utgör A-kassaavgiften och fackföreningsavgiften en sammantagen utgift för medlemmen och dennes betalningsförmåga. Politiska beslut avseende det ekonomiska trygghetssystem som arbetslöshetsförsäkringen utgör får därigenom direkt utslag på de ekonomiska förutsättningarna för det fackliga arbetet. Risker för arbetslöshet är olika stor inom olika branscher och medlemmarna får därför bära olika stora avgiftskostnader beroende på vilken bransch de är verksamma inom. Desto högre risk för att bli arbetslös med åtföljande inkomstbortfall, desto högre kassaavgift.

Av AMS gjorda beräkningar med anledning av de i promemorian presenterade förslagen ger underlag för att beräkna att industritjänstemännen behöver öka avgiftsuttaget med 26 680 282 kr. totalt per år (95:40 per medl./år, vilket innebär 227 % ökning) vid oförändrad dagpenning, Kommunaltjänstemännen 10 822 129 kr. (72:24 per medl./år, 86 %), statstjänstemännen 24 036 912 kr. (64:80 per medl./år, 108 %).

Avgiftshöjningar i här redovisade storlekar har betydande konsekvenser för den fackliga verksamheten. Exempelvis kan nämnas att SIF-medlemmarna skulle få en avgiftsökning motsvarande kostnaden för SIF:s hela kansliadministration, eller hela SIF:s förhandlingsverksamhet samt förbundstidningen, eller hela SIF:s internationella verksamhet. Kommunaltjänstemännens avgiftsökning motsvarar kostnaden för 25 % av SKTF:s fackliga verksamhet, inkl. avsättningar till strejkfond.

Utöver här redovisade effekter av minskade statsbidrag kan kalkyleras merkostnader för kassornas administration av det föreslagna systemet, samt minskade ränteinkomster vid ev. minskad fondering. Därtill kommer också att de flesta förbunden måste inkalla extra kongress för att fastställa nya avgifter. Om de nya bidragsreglerna fastställs att gälla fr. o. m. 1982-07-01 kommer tiden vara för kort för att nya avgifter skall kunna träda i kraft i anslutning till det nya systemet. De fackliga organisationerna kan komma att åläggas ett ökat ekonomiskt ansvar för upprätthållandet av arbetslöshetsförsäkring vilket blir alltmer betungande efter hand som arbetslösheten stiger.

SACO/SR

SACO/SR avvisar de förslag till förändringar av statsbidraget som föreslås, nämligen att progressivbidragets fasta del och förvaltningsbidraget slopas och att progressivbidragets rörliga del uppräknas. I promemorian är de ekonomiska konsekvenserna av dessa förändringar mycket knapphändigt belysta och SACO/SR ifrågasätter om besparingen verkligen blir så stor som promemorian visar. Det är dock helt klart att de kräver stora avgiftshöjningar även vid oförändrad dagpenning.

SACO/SR har vid ett flertal tillfällen – i remissvaret på KSA-utredningen 1971, i arbetsmarknadsprogrammet "Arbete åt akademiker" 1973 och i en skrivelse till inrikesutskottet 1974 – krävt att en allmän arbetslöshetsförsäkring införs.

Riksdagen har uttalat sig positivt till införandet av en allmän arbetslöshetsförsäkring. SACO/SR utgår ifrån att målet fortfarande måste vara införandet av en allmän arbetslöshetsförsäkring bekostad på annat sätt än den nuvarande frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. För de fackliga organisationerna och arbetslöshetskassorna kommer därför förslaget om ändrade statsbidrag och därmed kraftigt höjda medlemsavgifter överraskande.

SO

SO kan ansluta sig till en omkonstruktion av statsbidragsbestämmelserna, om avsikten med en förändring endast är att åstadkomma administrativa förenklingar. SO vill emellertid erinra om att de ändringar i statsbidragssystemet, varom beslut fattades senast på hösten 1976, har avsett att förbättra bidragen och utjämna kostnaderna mellan kassorna. Förbättringarna har ansetts nödvändiga, och den ekonomiska situationen hos kassorna har, med hänsyn till den ökade arbetslösheten, inte skapat något utrymme för försämringar av statsbidragen.

Förslaget innebär mycket stora kostnadsökningar för kassorna, som måste kompenseras genom mer än fördubblade medlemsavgifter.

Förvaltningsbidraget föreslås bortfalla. Förvaltningskostnaderna utgör en mycket liten del av de samlade kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen, men för de enskilda kassorna är de en betydande del i den samlade

budgeten. Bidraget utgjorde år 1980 i genomsnitt 7:25 kr. per medlem i arbetslöshetsförsäkringen. Ett slopande av bidraget ger en mycket blygsam besparing i förhållande till den negativa ekonomiska effekten i många arbetslöshetskassor. Förvaltningsbidraget bör därför ej slopas

Kassornas förvaltningskostnader kommer också att öka genom föreslagna förändringar. De föreslagna nya avstängningsbestämmelserna innebär att avräkning av avstängningsdagar måste ske mot sammanfallande dagar under vilka den avstängde är anmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen. Om även differentiering av dagpenningen innebärande lägre dagpenning under viss tid skulle genomföras, är det antagligt att ökningen av kassornas arbetsböda blir stor.

SO avstyrker med hänvisning till det anförda att statsbidragsbestämmelserna omkonstrueras enligt förslaget.

Avgiftsuppbörden inom arbetslöshetskassorna fungerar i regel så, att det fackförbund som rekryterar sina medlemmar inom samma verksamhetsområde som kassan kollektivt betalar sina medlemmars avgifter till kassan. Som en följd härav inkluderar fackförbundet medlemsavgiften till kassan i förbundsavgiften. Genom detta arrangemang har kassornas administration av avgiftsuppbörden fungerat både enkelt och billigt.

Förbundsavgifterna fastställs vid kongresser (motsvarande) som hålls med vissa tidsintervaller, i regel vart tredje, vart fjärde eller vart femte år. Med hänsyn till förväntade förslag om en allmän arbetslöshetsförsäkring, finansierad utan medlemsavgifter, har arbetslöshetskassorna inte haft anledning att räkna med andra förändringar av sitt kostnadsläge än som betingas av höjd dagpenning och större arbetslöshet. Anledning har saknats att förvänta försämringar av statsbidragen. Föreliggande förslag innebär som redovisats mycket stora kostnadsökningar som kommer att slå dirkt mot fackförbunden. Dessa har i regel inte organisatoriska möjligheter att genom sina representativa organ fatta beslut om avgiftshöjningar förrän efter viss tid, i många fall flera år. De ekonomiska konsekvenserna av föreslagna försämringar av statsbidragen blir närmast förödande för många fackförbund, och man kommer att ställas inför frågan om hur kostnadsökningen skall finansieras inom ramen för en för flera år fastställd budget. Konkret kommer många fackförbund att tvingas till sådana prioriteringar av sin verksamhet som kan innebära exempelvis nedläggning av förbundstidningen eller strypning av studieverksamheten. De som konstruerat förslaget till ändringar av statsbidragen förefaller inte ha insett de ekonomiska verkningarna av förslaget.

SALF

I departementspromemorian framhålls att nuvarande statsbidragssystem för arbetslöshetsförsäkringen är komplicerad och att det är angeläget att förenkla reglerna. SALF delar denna uppfattning. Däremot tar SALF bestämt avstånd från den försämring av statsbidragen som föreslås i pro-

memorian. SALF har tidigare verkat för och har uppfattningen att en allmän arbetslöshetsförsäkring skall inrättas helt finansierad utan medlemsavgifter. Det är otillfredsställande att medlemmar i olika arbetslöshetskassor med hänsyn till arbetslösheten inom verksamhetsområdet skall betala olika avgifter. En finansiering av arbetslöshetsförsäkringen helt utan medlemsavgifter är målet och SALF tar därför helt avstånd från förslaget i promemorian om försämrade statsbidrag och ökad finansiering med medlemsavgifter.

Förslaget om ändrade regler för statsbidrag måste enligt SALF:s uppfattning ändras så att inte kassor med lägre arbetslöshet drabbas särskilt hårt. Ett nytt progressivbidrag måste redan vid lägre antal ersättningsdagar per medlem utgå med så hög procent att bortfallet av den fasta delen i nuvarande progressivbidrag och bortfall av förvaltningsbidrag helt kompenseras. Det finns inte skäl till att ytterligare öka de relativa skillnaderna i statsbidrag mellan kassor med lägre arbetslöshet och de med högre arbetslöshet.

SHIO-Familjeföretagen

SHIO-Familjeföretagen tillstyrker den föreslagna höjningen av grundbidraget till 80 kr.

Den föreslagna ändringen av progressivbidraget medför behov av höjning av arbetslöshetskassornas medlemsavgifter. Den nödvändiga höjningen synes dock inte orimlig om man beaktar att avgifterna reellt sett sjunkit under 1970-talet. SHIO-Familjeföretagen tillstyrker därför den föreslagna ändringen av progressivbidraget.

Förvaltningsbidraget föreslås bli slopat. Nuvarande bidrag täcker i snitt en fjärdedel av kassornas redovisade förvaltningskostnader. I och med att statsbidrag utgår som täcker övervägande del av utbetalda dagpenningar finner SHIO-Familjeföretagen det naturligt att ett begränsat statsbidrag även utgår för att täcka administrationskostnaderna. Bidraget måste dock vara utformat så att effektiviteten i arbetslöshetskassornas administration stimuleras. Nuvarande bidragsandel av kassornas administrationskostnader torde innebära att detta krav är uppfyllt. Mot denna bakgrund avstyrks förslaget om slopande av förvaltningsbidraget.

4 Regler om avstängningstid vid självförvårdad arbetslöshet

Statskontoret

Statskontoret samtycker till målsättningen med de nya förslagen, dvs. att avstängningen bör göras något längre än f. n. och att regelsystemet bör stimulera den avstängde att hålla kontakt med arbetsförmedlingen även under avstängningstiden. Verket anser dock att det finns oklarheter i frågan om hur reglerna kan tillämpas. Statskontoret anser att nedräkning

av avstängningstiden endast skall ske när den avstängde upprätthåller kontakt med arbetsförmedlingen under avstängningstiden. Arbetsförmedlingen bör meddela kassan om arbetsökande inte infunnit sig till avtalat möte eller avböjt erbjudet lämpligt arbete. Regelsystemet bör i övrigt utformas så att det praktiskt blir så enkelt som möjligt att administrera.

AMS

Den föreslagna konstruktionen av avstängningsreglerna tillstyrks av styrelsen i yttrandet över ALF-utredningens förslag. Styrelsen ser positivt på att avstängningsreglerna utformas så att de utgör ett incitament för den arbetslöse att hålla kontakt med arbetsförmedlingen och tillstyrker förslaget i denna del. En förlängning av avstängningsperioden finner styrelsen däremot inte motiverad. Redan nuvarande regler ger möjlighet till en mer kännbar avstängning av sökande som inte vill anta lämpligt arbete.

Besparingseffekten på statsutgifterna av en förlängning kan därtill antas bli ringa. Som ledning för en bedömning – vilken är ytterst vanskelig att göra om konstruktionen av avstängningsreglerna samtidigt ändras – lämnas nedan en uppställning över antalet 4-veckors-avstängningar åren 1976 – 1980 pga. att arbete avvisats eller sökande vållat att anställning inte kommit till stånd, dvs. enligt 29 § 3 och 4 lagen om arbetslöshetsförsäkring och 26 § 3 och 4 lagen om kontant arbetsmarknadsstöd.

År	Försäkringen	KAS
1976	1 676	1 110
1977	1 306	1 198
1978	1 700	1 350
1979	2 640	1 725
1980	3 160	1 676

Kostnadseffekterna är beroende av antalet avstängningar per år samt av huruvida den sökande kommer att vara arbetslös och ersättningssökande under hela avstängningsperioden. I åtskilliga fall torde den som drabbas av en avstängning få ett arbete innan hela avstängningsperioden gått till ända. När det gäller avstängningar enligt punkterna 1 och 2 i de nämnda lagrummen, dvs. framförallt s.k. frivilligt slutande, saknas statistik. Beslut om avstängning i sådana fall fattas endast då den sökande gör anspråk på ersättning inom fyra veckor efter arbetets upphörande. Sökes ersättning först efter denna period blir avstängning inte aktuell.

LO

LO kan på samma sätt som i remissyttrandet över ALF-utredningen tillstyrka att regelsystemet vad gäller avstängningen utformas så att kontakter med arbetsförmedlingen befrämjas. LO kan därför tillstyrka utredningens förslag att endast sådan dag som den avstängde stått till arbetsmarknadens förfogande tillgodoräknas. LO vill såsom metod för sådan

tillgodoräkning förorda att avstängning sker i form av eljest ersättningsberättigade dagar i stället för kalenderdagar.

Genom den här förordade metoden tillgodoses kraven att den enskilde aktivt verkar för att begränsa arbetslöshetstiden och att någon skärpning av de nuvarande reglerna härutöver inte kan anses befogad. LO vill därför avstyrka förlängning av avstängningstiden på det sätt utredningen föreslagit.

TCO

Beträffande skärpta regler med avstängning vid "frivillig" arbetslöshet har TCO i sitt yttrande till betänkandet från arbetslöshetsförsäkringsutredningen varit positiv till förändrade regler vid avstängning och också pekat på ett system med utnyttjande av avdrag på annars ersättningsberättigade dagar. TCO vidhåller denna sin tidigare synpunkt. Förslagets konsekvenser i administrativt merarbete och merkostnad för kassorna behöver dock ytterligare klarläggas i utredning. Förslaget om förlängd avstängningstid kan ej anses motiverat och kan ej biträdas.

SACO/SR

SACO/SR anser inte att avstängningsperioden vid självförvållad arbetslöshet skall förlängas från fyra till sex veckor. För den arbetslösa som idag avvisar ett erbjudet arbete är de nuvarande reglerna om fyra veckors avstängning tillräckligt kännbara.

SO

Departementets förslag bygger på SO:s liksom vissa övriga remissinstansers förslag rörande avstängningsmetodiken och på ALF-utredningens förslag rörande skyldigheten för den som avstängs att vara anmäld hos arbetsförmedlingen. Avstängningstiden föreslås emellertid förlängd från fyra veckor till sex veckor. SO finner inga skäl att förlänga avstängningstiden. Bland de som uppbär ersättning hos arbetslöshetskassa och som samtidigt är anmälda som arbetssökande finns sådana som är arbetsoviliga, men dessa är få och en förlängning av avstängningstiden torde inte ha någon större inverkan på dessas villighet att ta arbete. Sådana fall måste ändå behandlas på annat sätt. SO vill i anslutning härtil peka på de möjligheter kassa har att avstänga den som visar sig vara uppenbart ovillig att ta arbete till dess denna har utfört förvärvsarbete under 20 dagar. Som ett sista medel kan också kassan konstatera att den försäkrade inte i reell mening står till arbetsmarknadens förfogande. Han mister därigenom sin ersättningsrätt i kassan till dess han på sätt som kassan kan godta styrker att han tillhör arbetsmarknaden och är beredd att ta lämpligt arbete.

Den som skulle avstängas från ersättningsrätt under så lång tid som sex veckor och som därigenom skulle mista dagpenning under 30 dagar på exempelvis 250 kr. skulle därigenom förlora 7500 kr., vilket efter skatt

motsvarar netto cirka 5 000 kr. Översatt till dagsbot för människor med inkomster som det här är fråga om innebär dagsböter med sådant belopp straff för förhållandevis grova förseelser.

SO avstyrker en förlängning av avstängningstiden. I övrigt tillstyrker SO förslaget till ändring av reglerna beträffande avstängning från ersättningsrätt vid självförvållad arbetslöshet.

SALF

SALF finner inte tillräckliga skäl som talar för förslaget i promemorian att avstängningstiden vid självförvållad arbetslöshet skall förlängas från nuvarande fyra veckor till sex veckor. Däremot stöder SALF förslaget att avstängningstiden skall vara eljest ersättningsberättigade dagar istället för som nu kalenderdagar. Genom detta uppnår man syftet att uppmuntra en arbetslös medlem att vara anmäld på arbetsförmedlingen. Detta föreslogs också av bland annat SO i organisationens yttrande över utredningen om en allmän arbetslöshetsförsäkring.

SHIO-Familjeföretagen

Organisationen tillstyrker förslaget om förlängning av avstängningstiden vid självförvållad arbetslöshet.

5 Krav på kassornas fonder

RRV

Vad gäller kraven på fondupbyggnad vid arbetslöshetskassorna förefaller det enligt RRV:s uppfattning som om kassornas fonder numera spelat ut sin roll med tanke på att medlemsavgifterna till kassorna är symboliska och att ersättningen till de arbetslösa därför i huvudsak betalas med statsmedel. Mot den bakgrunden bör enligt RRV:s uppfattning några andra krav på fonderna inte gälla än att de skall vara en likviditetsreserv för utbetalning av ersättning till försäkrade innan à conto utbetalning av statsbidrag görs till kassorna. Även så lågt ställda krav på fondering som här framförts kommer på sikt att skapa betydande förmögenheter hos arbetslöshetskassorna genom ränteinkomsterna.

AMS

Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker förslaget om en sänkning av fonderingskravet. Med hänsyn till den lägre likviditet som blir följden föreslår styrelsen att kassorna får rätt till à contoutbetalning på statsbidraget även per den 31 december.

SACO/SR

Förslaget om en sänkning av fonderingskravet tillstyrks.

SO

SO biträder förslaget men inte på den motivering som anförs, eftersom förhållandet i många kassor kommer att bli att statsbidragen ej kommer att täcka den större delen av kassans kostnader. En sänkning av kravet motiveras i stället av den försämring av kassornas ekonomi som måste bli följderna av föreslagen förändring av statsbidragen och också av förväntad stark ökning av arbetslösheten. SO vill emellertid inte underlåta att peka på den försämrade likviditet som inträder i den mån kassorna tar fondmedel i anspråk, varigenom kassornas ränteintäkter kommer att minska.

Statsbidrag utbetalas i efterskott. För de fem första tvåmånadersperioderna av året utbetalas ett belopp à-conto i efterskottför den sistförflutna perioden. För den sista perioden (november-december) sker utbetalning först sedan statsbidraget för året slutgiltigt räknats fram. Detta kan ske först sedan kassan överlämnat bokslut, revisionsberättelse och årsberättelse till tillsynsmyndigheten. Utbetalningen av statsbidrag för denna period sker därför i regel två à tre månader in på nästpåföljande år och ibland ännu senare. Kassornas likviditet frestas härigenom starkt kring årsskiftena, och detta förhållande har accentuerats under den senaste tiden på grund av den stora ökningen av arbetslösheten.

SO har gjort en framställning till arbetsmarknadsdepartementet om à-conto-utbetalning också för november och december månader men har ej erhållit något svar på framställningen. Om fonderna minskar försvagas kassornas likviditet ytterligare, och det är därför angeläget att framställningen tillmötesgås. SO vill därför på nytt aktualisera frågan.

A-conto-utbetalningen begränsas f. n. till 90 % av statsbidraget för föregående år. SO finner med hänsyn till behovet av förbättrad likviditet för kassorna att à-conto-utbetalningen bör höjas så att den motsvarar 95 % av statsbidraget för föregående år.

A-conto-utbetalning av statsbidraget bör kunna ske i anslutning till kassornas redovisning av preliminärskatt på beviljad dagpenning.

SALF

SALF stöder förslaget i promemorian att kravet på fondering kan säknas till en tredjedel av utgivna ersättningsbelopp under det sistförflutna räkenskapsåret efter avdrag för preliminär skatt. Som påpekas i promemorian har kassorna betydande ränteinkomster som en följd av fonderingen. Det bär då noteras att den försämring av statsbidragen som föreslås i promemorian och sänkningen av fondkravet medför att fonderna kan tas i anspråk för ersättning i högre grad än tidigare. Fonderna kommer då att minska betydligt och i snabb takt varför också kassans intäkter i form av avkastning på placerade medel kommer att minska. Kassornas ekonomiska situation kommer snabbt att försämrats och med fortgående hög arbetslöshet kräva allt högre medlemsavgifter.

SHIO-Familjeföretagen

De föreslagna förändringarna av statsbidragssystemet innebär påfrestningar på arbetslöshetskassornas ekonomi med bl. a. likviditetsproblem. I samma riktning verkar förslaget om minskat fondkrav.

Arbetslöshetskassornas samorgan har i skrivelse till arbetsmarknadsdepartementet föreslagit att å-contoutbetalningar skall ske även för november och december och inte bara för de fem första tvåmånadersperioderna under året. SHIO-Familjeföretagen anser att det är angeläget att samorganisationens förslag genomförs samtidigt med ovan nämnda förändringar.

6 Överförsäkrings- och pensionsavdrag*AMS*

I lagen om arbetslöshetsförsäkring finns i 20 och 21 §§ regler om överförsäkringsavdrag, avsedda att förhindra att kompensationen vid arbetslöshet överstiger 91,7 procent av den tidigare dagsinkomsten, samt regler om pensionsavdrag, enligt vilka dagpenningen skall nedsättas med ett belopp som motsvarar eventuell utgående ålderspension. Kassamedlem som före 65 års ålder uppbär ålderspension med en pensionsfaktor som understiger 0,8 äger vid arbetslöshet rätt till ersättning med beaktande av ovannämnda regler. I praxis – som stöder sig på uttryckliga uttalanden i förarbetena – tillämpas aldrig båda reglerna för samma försäkringsfall utan blott den som medför det högsta avdraget. I de fall där inkomsten före arbetslösheten av olika anledningar varit relativt låg medför denna tillämpning ganska ofta överkompensation. Detta blir t. ex. fallet om en arbetslös delpensionär börjar uppbära ålderspension tillsammans med delpension. Den som före arbetslösheten arbetat deltid och av den anledningen haft en lägre inkomst blir likaledes överkompenenserad om han börjar uppbära ålderspension under arbetslösheten. Styrelsen föreslår därför att lagen om arbetslöshetsförsäkring ändras så att därav framgår att överförsäkringsregeln primärt skall tillämpas även i de fall där pensionsavdrag skall göras.

SO

F. n. gäller att överförsäkringsavdrag skall göras om eljest utgående kassaersättning skulle överstiga 11/12 av den arbetslöses normalinkomst före arbetslösheten. För den som uppbär egenpension skall göras pensionsavdrag. I fall där såväl överförsäkringsavdrag som pensionsavdrag aktualiseras skall endast det ena – det större – avdraget göras.

Den som uppbär delpension, tjänstepension och arbetslöshetsersättning samtidigt kommer på grund av gällande regler att erhålla endast överförsäkringsavdrag eller pensionsavdrag, i regel det sistnämnda avdraget. Härigenom kan summan av pensionerna och arbetslöshetsersättningen komma att överstiga den inkomst den försäkrade hade när han arbetade heltid.

Frågan har diskuterats i överläggningar mellan AMS och SO, och AMS kommer att föreslå arbetsmarknadsdepartementet att man genomför en lagändring som ger möjlighet att i sådana fall göra såväl överförsäkringsavdrag som pensionsavdrag.

SO biträder AMS förslag till sådan lagändring.

7 Ikraftträdandet

AMS

Arbetslöshetskassornas budgetar för år 1982 är baserade på de nu gällande statsbidragsreglerna. En sänkning av statsbidraget förutsätter att kassorna täcker inkomstminskningen från annat håll. Avgiftshöjningar, som då i första hand blir aktuella, kräver stadgeändringar, vilka skall beslutas av föreningsstämma. Även om det trots den korta tid som står till buds torde vara möjligt för kassorna att hinna fatta de formella besluten om avgiftshöjning före den 1 juli 1982, så medför den koppling till fackförbundens avgifter som tidigare beskrivits att avgiftshöjningen i praktiken i de flesta fall inte skulle kunna genomföras.

En ändrad konstruktion av avstängningsreglerna kräver en grundlig information till kassornas medlemmar och till sökande på arbetsförmedlingarna. Vidare måste tillämpningsföreskrifter utarbetas och kassornas personal och handläggarna på länsarbetsnämnderna ges utbildning om de nya reglerna. En förändring av avstängningsreglerna kan därför inte genomföras förrän 1 januari 1983.

LO

Skulle utredningens förslag helt eller delvis ändock genomföras är det av flera skäl helt orealistiskt med ikraftträdande 1 juli 1982. Detta kan ske tidigast vid årsskiftet 1982/83.

SACO/SR

De förändringar som föreslås i promemorian är avsedda att genomföras den 1 juli 1982. Att byta ut ett dagpenningbelopp mot ett annat kan ske på kort tid. Att däremot genomföra de förändringar som framförs i promemorian är knappast möjligt eftersom de förutsätter oförutsedda, plötsliga medlemsavgiftsökningar, även om nuvarande högsta dagpenning behålls. Avgiften till arbetslöshetskassan är en del av den totala fackliga avgiften. Många förbund inom SACO/SR skulle därför stå inför valet att försämra den fackliga verksamheten eller ersättningen till de arbetslösa.

SO

De föreslagna ändringarna avses gälla fr. o. m. den 1 juli 1982. SO finner förslaget i vissa delar svårt eller omöjligt att genomföra så snart.

Vad gäller dagpenningens storlek kan en ändring genomföras med kort varsel om det bara gäller att byta ut ett dagpenningbelopp mot ett annat.

Som framgår i det föregående avstyrker SO en differentiering av dagpenningen på sätt som föreslås. Om förslaget emellertid skall genomföras förutsätter det ändringar i de datasystem genom vilka arbetslöshetsförsäringen administreras. Härför erfordras längre tid än till den 1 juli 1982, om beslut i frågan inte kommer att fattas förrän tidigast i maj månad. Alternativet är att klara differentieringen manuellt. Detta kräver en förstärkning av kassornas personal och därmed ökade kostnader för kassorna. Att på så kort tid som det skulle bli fråga om, genomföra anställning och utbildning av extra personal kommer att innebära betydande svårigheter för kassorna.

I den mån kassa har erforderliga ekonomiska resurser kan kassa besluta att införa högre dagpenningbelopp under löpande kalenderår, exempelvis den 1 juli, under förutsättning att utrymme finns för höjning av dagpenningen inom ramen för den högsta dagpenning som får utges. Den försämring av sin ekonomi som många kassor fått konstatera senast under år 1981 torde utesluta sådana höjningar. Härtill kommer att statsbidragsbestämmelserna nu föreslås ändrade så, att alla ekonomiska möjligheter att höja ersättningen rycks undan för vissa kassor. Det måste i det nu föreliggande läget för kassorna bedömas som helt nödvändigt att deras tidigare fastställda budget för år 1982 inte undergrävs ytterligare än genom oförutsedd ökning av arbetslösheten. Om statsbidragsbestämmelserna ändras, bör detta därför ej ske förrän tidigast fr. o. m. den 1 januari 1983.

Reglerna om avstängning från kassaersättning vid självförvårdad arbetslöshet kan givetvis rent tekniskt ändras vid vilken tidpunkt som helst. Avsikten med den föreslagna förändringen av avstängningsmetodiken måste dock uppfattas vara att stimulera människoratt återgå i arbete eller att behålla sitt arbete om möjlighet därtill finns. Det måste då vara angeläget med sådan tidsfrist som betingas av behovet av information till de arbetslösa om ändrade regler. SO föreslår att avstängningsreglerna ändras fr. o. m. den 1 januari 1983.

SALF

I departementspromemorian föreslås att förändringarna skall göras 1982-07-01. Om ändring endast sker med en höjning av dagpenningen är detta möjligt att genomföra redan fr. o. m. 1982-07-01. Däremot är det enligt SALF:s uppfattning tveksamt om övriga föreslagna ändringar administrativt och ekonomiskt kan klaras av kassorna redan från halvårsskiftet. Lämpligare tidpunkt förefaller vara fr. o. m. 1983-01-01.

SHIO-Familjeföretagen

Ett senareläggande av ikraftträdandet är nödvändigt för att arbetslöshetskassorna skall få möjlighet att genomföra nödvändiga förändringar i sina rutiner. SHIO-Familjeföretagen föreslår därför att de nya reglerna träder i kraft 1983-01-01.

Innehåll

	Sid.
Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Förslag till lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring	2
Förslag till lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd	6
Utdrag ur regeringsprotokollet den 24 februari 1982	9
Inledning	9
Föredraganden	10
Gällande ordning	10
Överväganden och förslag	13
<i>Dagpenningen</i>	13
<i>Statsbidragen</i>	16
<i>Regler om avstängningstid vid självförvårdad arbetslöshet</i>	18
<i>Krav på kassornas fonder</i>	21
<i>Överförsäkrings- och pensionsavdrag</i>	22
<i>Utbildningsbidraget</i>	22
<i>Ikraftträdandet</i>	23
<i>Kostnader och besparingar</i>	24
<i>Övrigt</i>	25
Hemställan	26
Beslut	26
 <i>Bilagor</i>	
1. Departementspromemorian (Ds A 1981: 17) Förslag till ändrat bidragssystem m. m. inom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen	27
2. Sammanställning av remissyttranden över departementspromemorian Förslag till ändrat bidragssystem m. m. inom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen (Ds A 1981: 17)	61